

3e degré

- Personnel scientifique
- Premier assistant
- Assistant
- Assistant-stagiaire

4e degré

Personnel non scientifique
— Les emplois correspondant à des fonctions des classes A1 et A2 et aux grades du niveau B.

5e degré

Personnel non scientifique
— Les grades du niveau C

6e degré

Personnel non scientifique
— Les grades du niveau D.

Art. 2. L'arrêté royal du 17 mai 2006 déterminant, en vue de l'application de l'article 43ter des lois sur l'emploi des langues en matière administrative, coordonnées le 18 juillet 1966, les grades des membres du personnel de l'Institut scientifique de Santé publique, qui constituent un même degré de la hiérarchie, est abrogé.

Art. 3. La Ministre qui a la Santé publique dans ses attributions est chargée de l'exécution du présent arrêté.

Donné à Bruxelles, le 17 juillet 2009.

ALBERT

Par le Roi :

La Ministre des Affaires sociales et de la Santé publique,
Mme L. ONKELINX

3e trap

- Wetenschappelijk personeel
- Eerstaanwezend assistent
- Assistent

Assistent-stagiair

4e trap

Niet-wetenschappelijk personeel
— De betrekkingen die overeenkomen met de functies van de klassen A1 et A2 en de graden van niveau B

5e trap

Niet-wetenschappelijk personeel
— De graden van niveau C

6e trap

Niet-wetenschappelijk personeel
— De graden van niveau D.

Art. 2. Het koninklijk besluit van 17 mei 2006 tot vaststelling, met het oog op de toepassing van artikel 43ter van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966, van de graden van de personeelsleden van de wetenschappelijke instelling van de staat « Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid », die eenzelfde trap van de hiërarchie vormen, wordt opgeheven.

Art. 3. De Minister bevoegd voor Volksgezondheid is belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, 17 juli 2009.

ALBERT

Van Koningswege :

De Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid,
Mevr. L. ONKELINX

**GOUVERNEMENTS DE COMMUNAUTE ET DE REGION
GEMEENSCHAPS- EN GEWESTREGERINGEN
GEMEINSCHAFTS- UND REGIONALREGIERUNGEN**

VLAAMSE GEMEENSCHAP — COMMUNAUTE FLAMANDE

VLAAMSE OVERHEID

N. 2009 — 3068

[C – 2009/35737]

**5 JUNI 2009. — Besluit van de Vlaamse Regering
tot vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake toegankelijkheid**

VERSLAG AAN DE VLAAMSE REGERING

De viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaamse minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening en de Vlaamse minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen

1. Situering

Voor personen met een beperking – men denke daarbij aan personen met een handicap, maar evengoed aan ouderen, papa's of mama's met een buggy, iemand wiens arm in de gips zit, ... – is het essentieel dat onze bebouwde leefomgeving bereikbaar, betreedbaar en bruikbaar is, of m.a.w. toegankelijk'. Alleen een dergelijke toegankelijke leefomgeving garandeert het recht om autonoom en op een gelijkwaardige manier te kunnen deelnemen aan het maatschappelijke leven, of het nu gaat om werk, onderwijs, culturele activiteiten,...

De architectuur van een gebouw heeft een doorslaggevende impact op de toegankelijkheid ervan. Daarom moet al in het stadium van het ontwerpen van een gebouw rekening gehouden worden met de toegankelijkheidsaspecten.

Vlaanderen is de enige regio in België waar nog gewerkt wordt met de federale wet van 17 juli 1975 betreffende de toegang van gehandicapten tot gebouwen toegankelijk voor het publiek. Vooral bij gebrek aan sanctionering en controle bleef deze wet tot op heden in hoge mate dode letter. Daarenboven dringt een actualisering van de normen uit deze wet zich op, gezien de techniek sindsdien niet heeft stilgestaan zodat bijvoorbeeld de erin gestipuleerde afmetingen niet meer afgestemd zijn op o.a. de nieuwste modellen van rolstoelen.

Met het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening werd een eerste stap gezet in een betere integratie van de toegankelijkheidsregelgeving in de wetgeving op de ruimtelijke ordening. Artikel 54 van dit decreet voorziet immers dat de toegankelijkheid van publieke gebouwen geregeld kan worden in een stedenbouwkundige verordening, waardoor, in tegenstelling tot de wet van 1975, een betere sanctionering en controle gegarandeerd kan worden. Artikel 100, § 4 bepaalt, naar analogie met de wet van 1975, dat een stedenbouwkundige vergunning geweigerd dient te worden indien niet voldaan is aan de regels inzake toegankelijkheid. Het

wijzigingsdecreet ruimtelijke ordening, dat in het Vlaams Parlement behandeld wordt voorziet een gelijkaardige regeling in artikel 123 : « De stedenbouwkundige vergunning voor de handelingen, vermeld in artikel 93, 1°, 6°, 7° en 8°, wordt niet verleend wanneer niet is voldaan aan de bij of krachtens de wet of het decreet gestelde regelen betreffende toegang van personen met een functiebeperking tot openbare wegen en tot voor het publiek toegankelijke onroerende goederen. »

Dit wijzigingsdecreet voorziet ook in de opheffing van de wet van 17 juli 1975, vanaf de inwerkingtreding van deze verordening.

In deze context is het tenslotte niet onbelangrijk dat België op 30 maart 2007 de Conventie van de Verenigde Naties met betrekking tot de rechten van personen met een handicap heeft ondertekend, dat de verdragsluitende staten o.a. verplicht om de nodige maatregelen te nemen om minimale standaardregels en richtlijnen inzake de toegankelijkheid van diensten en voorzieningen, toegankelijk voor het publiek, te ontwikkelen, te promoten en op naleving te controleren.

2. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

In dit artikel worden enkele termen verduidelijkt. Vooral belangrijk is dat het begrip « publiek toegankelijk » in dit artikel omschreven wordt. Het Koninklijk Besluit van 9 mei 1977 gaf in uitvoering van de wet van 1975 een limitatieve invulling aan het begrip « gebouwen die toegankelijk zijn voor het publiek » door een lijst toe te voegen van het soort gebouwen waarop de wet van toepassing was. Met deze verordening is het de bedoeling elk publiek toegankelijk gebouw te vatten, dat een persoon met een beperking wel eens moet of wil bezoeken.

Het gaat dan om ruimtes waar bezoekers toegang toe hebben – en dit ongeacht of deze toegang voortdurend, periodiek of occasioneel verleend wordt en ongeacht of de toegang al dan niet tegen betaling of al dan niet met de vereiste van lidmaatschap verleend wordt. Het gaat niet alleen over ruimtes die « openstaan voor het publiek » doch ook over ruimtes, « bedoeld voor gemeenschappelijk gebruik », zodat bijvoorbeeld ook bewonersparkings bij meergezinswoningen, die enkel openstaan voor de bewoners van de meergezinswoningen en dus niet voor een algemeen publiek, gevat zijn. Ruimtes die enkel openstaan voor werknemers worden niet gevat met de notie « publiek toegankelijk ».

De volgende gebouwen zijn steeds te beschouwen als publiek toegankelijk :

- gebouwen waarin de federale overheid (inclusief de parastatalen), de Vlaamse overheid (inclusief de intern en extern zelfstandige agentschappen), de provinciale overheden, de gemeentelijke overheden (inclusief de OCMW's), en overheidsbedrijven gevestigd zijn of waar ze hun zittingen en raden houden en inclusief onderwijsinstellingen, welzijns- of gezondheidsinstellingen;

- kantoren voor telecommunicatie, internet alsook elke andere communicatievoorziening;

- gebouwen van zakelijke dienstverlening (zijnde bank-, financiële en verzekeringsverrichtingen, exploitatie van een handel in onroerende goederen, verhuur van roerende goederen);

- parkeervoorzieningen;

- openbare toiletten;

- stations, gebouwen, haltes en perrons van openbare vervoersmaatschappijen;

- luchthavengebouwen;

- scheepvaart passagiersterminals en veerdiensten voor personen;

- strafinrichtingen;

- kantoorgebouwen, kantoorruimtes en informatiekantoren, alsook ruimten bestemd voor de uitoefening van vrije beroepen en paramedische beroepen;

- handelszaken, winkelcentra;

- accommodaties of terreinen voor dagrecreatie;

- sociaal-culturele inrichtingen;

- beurs-, handels- of evenementencomplexen, vergadercentra en congreszalen;

- gebouwen voor de uitoefening van erediensten, rouwcentra, begraafplaatsen en crematoria;

- horeca en hun vaste terrassen

- gemeenschappelijke ruimtes in internaten, studentenhuizen of studentengemeenschapshuizen;

- strafinrichtingen;

- verblijfsaccommodatie, met inbegrip van kampeerterreinen, gegroepeerde chalets, kampeerverblijfparken en weekendverblijfparken;

- gemeenschappelijke ruimtes in meergezinswoningen;

- gemeenschappelijke ruimtes in sociale woningbouw;

- gebouwen met geldautomaten, elektronische zelfbedieningsautomaten of publieke telefoons.

Verder worden in artikel 1 een aantal specifieke gebouwen gedefinieerd, zoals « studentengemeenschapshuizen », « kamerwoningen », « gezondheidsinstellingen », « welzijnsinstellingen, ... De omschrijvingen zijn meestal ontleend aan andere regelgeving, zoals het zogenaamde « Kamerdecreet » of het Besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 2007 betreffende de invoering van het energieprestatiecertificaat,...

Wat groepswooningbouw betreft dient erop gewezen dat volgens de rechtspraak van de Raad van State er drie cumulatieve criteria zijn om te kunnen besluiten dat een vergunningsaanvraag betrekking heeft op groepswooningbouw : 1) het moet gaan om het gelijktijdig oprichten van meerdere gebouwen, 2) het moet gaan om gebouwen bestemd voor bewoning en 3) die gebouwen moeten één samenhangend geheel vormen. In het arrest Nijs heeft de Raad van State het begrip immers gedefinieerd als volgt : « Overwegende dat onder 'groepswooningbouw' (...) dient te worden verstaan het gelijktijdig oprichten van meerdere gebouwen voor bewoning die één samenhangend geheel vormen » (1).

Niet elke zgn. « collectieve bouwvergunning » voor woningen is dus te beschouwen als groepswooningbouw, het moet bovendien gaan om een samenhangend geheel.

De Raad van State heeft in het arrest Kluisbergen geoordeeld dat sprake was van groepswooningbouw, nu het ging om het gemeenschappelijk oprichten van woongelegenheden die een gemeenschappelijke werf hebben en met elkaar verbonden zijn (2). Die verbondenheid kan materieel zijn. Er kan ook sprake zijn van een stedenbouwkundig geheel (3). Een verkavelingsaanvraag met 16 loten, bestemd voor « eengezinswoningen, diensten en detailhandel », waarbij wordt bepaald dat voor de inplanting van de constructies een « vrije zijkavelstrook » van 3 meter in acht dient te worden genomen, kan in dat licht « bezwaarlijk » als groepswooningbouw worden beschouwd (4).

Tenslotte worden enkele termen, die courant gebruikt worden binnen de toegankelijkheidssector of binnen de bouwsector, verder omschreven, zoals « vrije en vlakke draairuimte », « tussenbordes »,...

Artikel 2

Dit artikel bepaalt wanneer het besluit van toepassing is. Algemeen gesteld moeten twee voorwaarden vervuld zijn :

1) het betreft werkzaamheden m.b.t. een voor het publiek toegankelijke constructie of m.b.t. delen ervan;

2) de geplande werkzaamheden vereisen een stedenbouwkundige vergunning, volgens artikel 99, § 1, 1° van het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening.

Indien de vergunningsplicht vervangen is door een verplichte melding van de handelingen aan het college van burgemeester en schepenen, omwille van de onderworpenheid van de handelingen aan nauwkeurige verkavelingsvoorschriften of integrale ruimtelijke voorwaarden, mogen deze verkavelingsvoorschriften of integrale ruimtelijke voorwaarden geen afwijkingen op huidig besluit toelaten.

Bijgevolg is het besluit niet van toepassing wanneer geen stedenbouwkundige vergunning vereist is. Dit impliceert bijvoorbeeld dat het niet van toepassing is bij instandhoudings- of onderhoudswerken die geen betrekking hebben op de stabiliteit (art. 99 § 1 1° in fine). Het is ook niet van toepassing bij niet vergunningsplichtige functiewijzigingen (art. 99 § 1 6°). Van zodra deze werken echter gepaard gaan met bijvoorbeeld verbouwingswerken, vallen ze uiteraard wel onder het besluit, aangezien art. 99 § 1 1° dan ook van toepassing is.

Aangezien voorliggende gewestelijke stedenbouwkundige verordening uitvoering geeft aan artikel 54 van het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening (DRO), moeten de in deze verordening gehanteerde begrippen gelezen worden in de zin die dat decreet eraan geeft.

Dat betekent inzonderheid dat de vaak op diverse wijzen geïnterpreteerde begrippen « herbouwen » en « verbouwen » uitgelegd moeten worden als volgt :

- « herbouwen » : een constructie volledig afbreken, of méér dan veertig procent van de buitenmuren van een constructie afbreken, en binnen het bestaande bouwvolume van de geheel of gedeeltelijk afgebroken constructie een nieuwe constructie bouwen

- « verbouwen » : aanpassingswerken doorvoeren binnen het bestaande bouwvolume van een constructie waarvan de buitenmuren voor ten minste zestig procent behouden worden.

Wanneer aan de twee voorwaarden is voldaan en enkel dan, zijn de normbepalingen van hoofdstuk III van dit besluit van toepassing. Of met andere woorden, enkel de werken die het voorwerp zijn van de vergunningsaanvraag moeten aan de normbepalingen voldoen en niet de werken die reeds in het verleden vergund werden.

In de tweede paragraaf van artikel 2 van het besluit wordt bovendien een uitzondering op het toepassingsgebied voorzien in een aantal gevallen.

1) Wanneer de werken beperkt blijven tot technische werken. Technische werken zijn de werken opgesomd in artikel 3, 2° tot 14° van het Besluit van de Vlaamse Regering van 23 mei 2003 tot bepaling van de werking en handelingen die vrijgesteld zijn van de medewerking van de architect. Deze werken hebben uit hun aard in principe geen weerslag op de toegankelijkheid van een constructie. De werken vernoemd in artikel 3, 1° zijn niet vrijgesteld van de toepassing van dit besluit ofschoon het ook technische werken betreft. Het gaat hier om het aanleggen of wijzigen van verhardingen, wegen, parkeerplaatsen, pleinen.

2) Wanneer de vergunningsplichtige werken beperkt blijven tot onderdelen van een constructie waarvoor in het besluit geen normen worden opgelegd. Ook deze werken hebben in principe geen enkele impact op de toegankelijkheid van het gebouw.

Voorbeeld : Hoewel een stedenbouwkundige vergunning vereist is voor werken aan de ramen van een gebouw waarbij het uitzicht van de gevel gewijzigd wordt, valt een dergelijke verbouwing niet onder het toepassingsgebied van dit besluit aangezien het geen bepalingen bevat m.b.t. ramen.

3) Wanneer het om werken aan onroerend erfgoed gaat. Toegankelijkheid vormt in deze context een bijzondere uitdaging. Daarom worden werken aan gebouwen die tot het onroerend erfgoed behoren van het toepassingsgebied van deze verordening uitgesloten, maar wordt de toegankelijkheid van onroerend erfgoed nagestreefd doordat – krachtens artikel 35 van deze verordening – de gewestelijke erfgoedambtenaar van het agentschap RO-Vlaanderen van het Vlaams Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed, in zijn/haar advies een afweging maakt tussen de normen inzake toegankelijkheid en de te behouden erfgoedwaarden.

4) Wanneer het om zeer kleine gebouwen gaat, met name gebouwen waarbij de totale publiek toegankelijke oppervlakte kleiner is dan 150m². In dit geval dienen wel de bepalingen met betrekking tot de toegangsdeur tot deze gebouwen nageleefd te worden.

Uit artikel 4, § 2 volgt dat ook wanneer vergunningsplichtige werken gebeuren aan gebouwen bestemd voor toerisme of verblijfsaccommodatie en er na de werken maximaal twee accommodaties beschikbaar zijn of één slaapruiimte van maximaal 60m² beschikbaar is, de verordening niet van toepassing is. De toeristische functie blijft in deze gevallen zo beperkt dat het een onevenredige belasting zou vormen om de toegankelijkheidsnormen ook in deze context op te leggen.

De wet van 17 juli 1975 was van toepassing wanneer een bouwvergunning of een 'vergunning voor belangrijke verbouwwerken' vereist was. Artikel 2 van de wet verduidelijkt dit laatste als volgt : « Onder belangrijke werken moet worden verstaan, werken die de inrichting van het gebouw veranderen.' De voorgestelde regeling is duidelijker, aangezien ze meer geënt is op de terminologie die binnen de regelgeving op de ruimtelijke ordening gebruikt wordt. Er werd in de wet van 1975 immers niets gezegd over herbouw of uitbreiden. Daarenboven was het niet duidelijk of het ook ging over inrichtingswerkzaamheden, die bijvoorbeeld geen impact hebben op de stabiliteit en bijgevolg vrijgesteld zijn van een stedenbouwkundige vergunning.

In de oude wetgeving werd enkel voor handelszaken en horecabedrijven in een uitzondering voor kleine gebouwen voorzien.

Artikel 3 tot en met artikel 8

Deze artikelen bakenen het toepassingsgebied van het besluit verder af naargelang het soort constructie dat aan de orde is.

Artikel 3, § 1

Bij gebouwen met een totale voor het publiek toegankelijke oppervlakte groter dan 400 m², moeten alle delen die nieuw zijn of waaraan werken gebeuren, die vallen onder artikel 2, § 1, aan de normen voldoen, ongeacht waar deze delen zich in het gebouw bevinden.

voorbeeld :

De publiek toegankelijke oppervlakte van een gebouw bedraagt momenteel 270 m². Er wordt een publiek toegankelijke uitbreiding van 150 m² voorzien.

In het kader van deze verordening dienen de richtlijnen toegepast die van toepassing zijn op een constructie met een publiek toegankelijke oppervlakte van 420 m².

Artikel 3, § 2

Bij gebouwen met een totale voor het publiek toegankelijke oppervlakte kleiner of gelijk aan 400m², moeten

1° de gelijkvloerse delen (d.w.z. alle vertrekken, gangen, doorgangen en deuren) die nieuw zijn of waaraan werken gebeuren, die vallen onder artikel 2, § 1, aan de normen voldoen;

en

2° de delen op de verdiepingen die nieuw zijn of waaraan werken gebeuren, die vallen onder artikel 2, § 1, aan de normen voldoen, tenzij een vertrek op een andere verdieping dezelfde functie heeft en aan de normen voldoet.

Uit artikel 3 volgt dat bestaande delen van een constructie waaraan geen werken gebeuren, in principe (tenzij specifiek anders bepaald) niet in het toepassingsgebied van dit besluit vallen.

Voorbeeld 1 :

Er wordt een nieuwe horecazaak gebouwd met een publiek toegankelijke oppervlakte van 650 m². De zaak telt 2 bouwlagen : op het gelijkvloers de bar en een verbruiksruimte, op de eerste verdieping de keuken en een verbruiksruimte. Op het gelijkvloers worden enkel dranken geserveerd. De maaltijd wordt genuttigd op de eerste verdieping.

Afbakening van het toepassingsgebied :

-> gezien de publiek toegankelijke oppervlakte 400 m² overschrijdt, dienen in principe alle betreffende ruimtes toegankelijk gebouwd worden

-> gezien de twee verbruiksruimtes niet dezelfde functie hebben, kan de uitzonderingsregel waarbij één toegankelijke verbruiksruimte volstaat niet aangegepen worden

-> gezien ruimtes die enkel openstaan voor werknemers niet onder het toepassingsgebied van deze verordening vallen, moet ook de keuken op de eerste verdieping niet voldoen aan de bepalingen van dit besluit

Voorbeeld 2 :

In een kantoorgebouw, met een publiek toegankelijke oppervlakte van 1200 m², worden renovaties gepland aan een vergaderzaal op de derde verdieping.

In dit geval zal de vergaderzaal moeten voldoen aan de normen van deze verordening.

Wanneer een gebouw in een van de volgende categorieën valt, worden in de artikelen 4 en 5 bijzondere regels voor de afbakening van het toepassingsgebied voorzien omdat deze alternatieve regels meer gepast zijn dan het totale publiek toegankelijke oppervlak. Het gaat dan om :

- gebouwen bestemd voor toerisme of verblijfsaccommodatie (art. 4);

- meergezinswoningen/groepswoningen (art. 5);

- kamerwoningen, studentenhuizen, studentengemeenschapshuizen (art. 5);

- gezondheidsinstellingen, welzijnsinstellingen of internaten verbonden aan onderwijsinstellingen, internaten die onder de bevoegdheid vallen van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap of strafinrichtingen (art. 5).

Deze bepaling betekent voor :

- gebouwen voor recreatieve en socio-culturele activiteiten;
- gebouwen bestemd voor het uitoefenen van de eredienst;
- bejaardentehuizen en tehuizen voor gehandicapten;
- inrichtingen voor het sport- en openluchtlevens;
- ziekenhuizen en centra voor medische, psychische, gezins- en sociale hulp

een versoepeling in vergelijking met de oude wetgeving, aangezien de oude wetgeving voorzag dat voor deze gebouwen de gehele voor het publiek toegankelijke oppervlakte aan de normen moest voldoen.

Handelszaken en horecabedrijven vielen niet onder de oude regeling als ze kleiner dan 150m² waren. Ook met de nieuwe regelgeving dienen ze niet te voldoen aan de bepalingen inzake toegankelijkheid, met uitzondering van de toegangsdeur tot het gebouw.

Voor :

- post, telegraaf- en telefoonkantoren, banken en andere financiële instellingen;
- kantoorgebouwen, gerechtshoven en gemeentehuizen;
- straf- en wederopvoedingsinrichtingen;
- schoolgebouwen, internaten en studenten verblijven;
- gebouwen van de luchthaven

was de oude wetgeving enkel van toepassing op ten minste één verdieping of ten minste 10 % van de voor het publiek toegankelijke oppervlakte en de bijhorende toegangswegen. Er werd nergens bepaald waar die 10 % zich moest bevinden : op het gelijkvloers, op een verdieping,...

Deze gebouwen volgen nu dezelfde regels als alle andere gebouwen, wat soms tot de toepassing van strengere normen zal leiden in vergelijking met voorheen. Er is in elk geval duidelijk bepaald dat als slechts één verdieping toegankelijk moet zijn, dat het dan over de gelijkvloerse verdieping gaat.

Artikel 4

Gebouwen, bestemd voor toerisme of verblijfsaccommodaties :

1) bij dergelijke gebouwen met – na de werken, die vallen onder artikel 2, § 1 – meer dan 10 accommodaties (De term 'accommodatie' doelt binnen dit besluit op elk onderdeel van de verblijfsaccommodatie dat als aparte eenheid voor tijdelijk verblijf wordt verhuurd. Deze term wordt gehanteerd omdat bv. het gebruik van 'kamer' te beperkend zou zijn. Met accommodatie worden immers zowel kamers (eenpersoonskamers, tweepersoonskamers, ...), slaapzalen, bungalows, chalets, vakantiestudio's als trekkershutten - niet limitatieve lijst – bedoeld), ongeacht het aantal toeristen dat er gelijktijdig kan verblijven

* krachtens artikel 4 § 1 : alle gemeenschappelijke delen, op het gelijkvloers of op de verdiepingen en met inbegrip van de toegangsdeuren tot elke accommodatie, die nieuw zijn of waaraan werken gebeuren, moeten voldoen aan dit besluit;

* krachtens artikel 4 § 3 : daarenboven moet minstens 4 % van elke accommodatievorm (zoals suites, kamers met sanitair, kamers zonder sanitair, ...) waar werken aan gebeuren, met een minimum van 1 voldoen aan de normen m.b.t. toegangen en deuropeningen (artikels 22 t.e.m. 26) en m.b.t. sanitaire voorzieningen en de aanwezigheid van voorbehouden parkeerplaatsen (artikel 30 t.e.m. 32). Indien evenwel de nieuw te bouwen accommodaties of de accommodaties, waar werken aan gebeuren, slechts een beperkt percentage, nl. minder dan 4 %, van het totaal aantal accommodaties betreft, moeten alleen de nieuw te bouwen accommodaties of accommodaties, waar werken aan gebeuren, voldoen aan bovenvermelde bepalingen. Of m.a.w., er wordt niet geëist dat kamers waar geen werken aan gepland waren verbouwd worden, louter om het percentage van 4 % te halen.

Voorbeeld 1 :

In een hotel met 8 accommodaties worden nog eens 4 bijkomende accommodaties bijgebouwd, zodat na de werken het hotel beschikt over 12 accommodaties.

In dit geval dient 1 accommodatie (4 % van 12 is 0,48, maar minimum 1) te voldoen aan de artikels 22 t.e.m. 26 en 30 t.e.m. 32.

Voorbeeld 2 :

In een hotel met 39 accommodaties wordt 1 bijkomende accommodatie bijgebouwd, zodat na de werken het hotel beschikt over 40 accommodaties.

In dit geval dienen normaal gezien 2 accommodaties (4 % van 40 is 1,6, of afgerond naar boven dus 2) te voldoen aan de verordening. Er wordt evenwel slechts 1 accommodatie bijgebouwd (of minder dan 4 % van het totale aantal accommodaties, zijnde 40), zodat de verplichting enkel deze nieuwe accommodatie betreft en er in de praktijk slechts 1 accommodatie van de 40 moet voldoen aan de artikels 22 t.e.m. 26 en 30 t.e.m. 32.

2) Bij dergelijke gebouwen met – na de werken, die vallen onder artikel 2, § 1 – 3 tot 10 accommodaties of met een slaapzaal van minstens 60m² :

1° moeten de gelijkvloerse gemeenschappelijke delen (d.w.z. alle vertrekken, gangen, doorgangen en deuren) die nieuw zijn of waaraan werken gebeuren aan de normen voldoen;

en

2° moeten de gemeenschappelijke delen op de verdiepingen die nieuw zijn of waaraan werken gebeuren aan de normen voldoen, tenzij gemeenschappelijke delen op een andere verdieping dezelfde functie hebben en aan de normen voldoen.

Deze gebouwen konden onder de oude wetgeving misschien beschouwd worden als 'handelszaken of horecabedrijven'. Als ze kleiner zijn dan 150m² gelden met de nieuwe regeling iets strengere regels dan vroeger, aangezien nu de toegangsdeur tot het gebouw aan de verordening moet voldoen, terwijl ze vroeger helemaal niet aan de bepalingen inzake toegankelijkheid moesten voldoen.

Als deze gebouwen groter dan 150m² zijn, is de nieuwe regeling minder streng, aangezien vroeger de hele voor het publiek toegankelijke oppervlakte aan de normen moest voldoen.

Artikel 5

Bij volgende gebouwen :

- meergezinswoningen of groepswoningen met – na de werken – meer dan 2 bouwlagen en meer dan 6 wooneenheden;
- kamerwoningen, studentenhuizen of studentengemeenschapshuizen met – na de werken – meer dan 2 bouwlagen en meer dan 20 kamers;
- gezondheidsinstellingen/welzijnsinstellingen/internaten verbonden aan onderwijsinstellingen of strafinrichtingen met – na de werken – meer dan 2 bouwlagen en meer dan 20 kamers :

moeten alle gemeenschappelijke delen, op het gelijkvloers of op de verdiepingen, met inbegrip van de toegangsdeuren tot elke kamer of wooneenheid, die nieuw zijn of waaraan werken gebeuren, voldoen aan de verordening.

Gemeenschappelijke delen van dergelijke gebouwen kunnen niet toegankelijk of aangepast gemaakt worden op individueel initiatief van een bewoner. De goedkeuring van de medebewoners is vereist. Om deze reden bepaalt het besluit dat de gemeenschappelijke delen toegankelijk gebouwd moeten worden.

De 4 %-norm, die geldt bij gebouwen, bestemd voor toerisme of verblijfsaccommodatie geldt hier niet. Het behoort tot de beleidsverantwoordelijkheid van de ter zake bevoegde ministers om het percentage aangepaste wooneenheden of kamers te bepalen.

Volgende gebouwen :

- meergezinswoningen of groepswoningen met – na de werken – toegangsdeuren tot wooneenheden op 2 niveaus of minder en/of minder dan 6 wooneenheden;
- kamerwoningen, studentenhuizen of studentengemeenschapshuizen met – na de werken – toegangsdeuren tot wooneenheden op 2 niveaus of minder of minder dan 20 kamers;
- gezondheidsinstellingen, welzijnsinstellingen of internaten verbonden aan onderwijsinstellingen en internaten die onder de bevoegdheid vallen van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap of strafinrichtingen met – na de werken – toegangsdeuren tot wooneenheden op 2 niveaus of minder of minder dan 20 kamers :

zijn – omwille van hun beperkte omvang – niet onderworpen aan de verordening.

Met « gemeenschappelijke delen » wordt o.a. bedoeld : het toegangspad, de gemeenschappelijke inkompartij, de gemeenschappelijke verticale en horizontale circulatiezone, fietsenstallingen, vuilniscontainerruimtes, bewonersparking, maar niet de ruimtes die enkel voor privaat gebruik bedoeld zijn.

Het aantal niveaus wordt bekomen door het aantal verdiepingen, inclusief het gelijkvloers, op te tellen. Ook ondergrondse verdiepingen, wanneer die begaanbaar zijn of m.a.w. een hoogte hebben van vloer tot plafond van minstens 1,80m, worden in dit kader beschouwd als een « niveau ».

Voorbeeld 1 :

Een studentenhuis telt 19 kamers. Er worden verbouwingen gepland waarbij 2 grote kamers zullen omgebouwd worden tot 4 kleinere kamers.

Het aantal kamers na de werken, zijnde 21, is determinerend voor het al dan niet van toepassing zijn van de stedenbouwkundige verordening.

Voorbeeld 2 :

Een oude woning wordt gerenoveerd en opgedeeld in 5 studio's; 2 hebben een toegangsdeur op het gelijkvloers, 2 hebben een toegangsdeur op de eerste verdieping en 1 heeft een toegangsdeur in het dak.

Dit gebouw heeft toegangsdeuren tot wooneenheden op meer dan 2 niveaus, maar heeft slechts 5 wooneenheden, waardoor het niet in het toepassingsgebied van dit besluit valt.

Voorbeeld 3 :

Een nieuwbouw zal 8 appartementen bevatten, waarvan de toegangsdeuren zich op 4 niveaus zullen bevinden.

Gezien dit gebouw toegangsdeuren tot wooneenheden heeft op meer dan 2 niveaus en meer dan 6 wooneenheden zal bevatten, moeten alle gemeenschappelijke delen alsook de toegangsdeuren tot elk appartement aan de bepalingen van dit besluit voldoen.

Voorbeeld 4 :

Op de plaats waar ooit een smalle woning stond, zal een appartementsblok worden opgetrokken. Dit gebouw zal 5 niveaus tellen, met op elk niveau 1 appartement.

Dit gebouw zal na de werken op meer dan 2 niveaus toegangsdeuren tot wooneenheden hebben, maar geen 6 wooneenheden bevatten, en zal bijgevolg ook niet in het toepassingsgebied van dit besluit vallen.

Voorbeeld 5 :

Een bestaand studentenhuis zal worden uitgebreid door de aankoop van een aanpalend huis. Het bestaande studentenhuis omvat 18 kamers over 3 niveaus. In het te renoveren aanpalende huis zullen 10 kamers gebouwd worden. De kamers verspreiden zich over 3 niveaus.

In totaliteit zal het studentenhuis 28 kamers omvatten, verspreid over 3 niveaus. Hierdoor zullen de gemeenschappelijke delen, inclusief de toegangsdeuren, van het te renoveren deel aan de bepalingen van dit besluit moeten voldoen.

In de oude wetgeving stonden enkel normen voor :

- bejaardentehuizen en tehuizen voor gehandicapten;
- ziekenhuizen en centra voor medische, psychische, gezins- en sociale hulp

(wat niet het hele spectrum van gezondheids- en welzijnsinstellingen vat, die in het toepassingsgebied van de nieuwe verordening vallen)

- strafinrichtingen;
- internaten en studentenverblijven.

Wat de gezondheids- en welzijnsinstellingen betreft, is de nieuwe regeling minder streng, omdat ze pas van toepassing is vanaf het moment dat er toegangsdeuren tot wooneenheden zijn op meer dan 2 niveaus en vanaf 20 kamers. Daarenboven viel de hele voor het publiek toegankelijke oppervlakte in de oude regeling onder de normen, terwijl de toepassing van de nieuwe normen enkel de gemeenschappelijke delen betreft, met inbegrip van de toegangsdeuren tot elke kamer. Dit is verantwoord aangezien het betrokken beleidsdomein eigen regels hanteert m.b.t. de toegankelijkheid van de voorzieningen voor de bewoners.

Ook voor strafinrichtingen, internaten en studentenverblijven zijn de toegankelijkheidsnormen in de huidige regeling pas van toepassing vanaf het moment dat er toegangsdeuren tot wooneenheden zijn op meer dan 2 niveaus en vanaf 20 kamers en is er dus sprake van een versoepeling qua toepassingsgebied. De oude wetgeving was enkel van toepassing op ten minste één verdieping of ten minste 10 % van de voor het publiek toegankelijke oppervlakte en de bijhorende toegangswegen. Er werd nergens bepaald waar die 10 % zich moest bevinden : op het gelijkvloers, op een verdieping,...

Deze gebouwen volgen nu dezelfde regels als de andere gebouwen met kamers. Er is duidelijk bepaald dat als slechts op één verdieping de gemeenschappelijke delen toegankelijk moeten zijn, dat het dan over de gelijkvloerse verdieping gaat.

Artikel 6

Verbruiksruimtes die zich over meer dan 1 verdieping uitstrekken moeten slechts op 1 verdieping aan de normen voldoen, op voorwaarde dat de verschillende verdiepingen allen dezelfde functie hebben. Als men op het gelijkvloers enkel kan drinken en op de eerste verdieping niet alleen iets kan drinken maar ook kan eten, is niet aan deze voorwaarde voldaan. Deze bepaling geldt zelfs indien de totale voor het publiek toegankelijke oppervlakte groter is dan 400m², dit in afwijking op artikel 3.

Men kan veronderstellen dat deze situatie in de oude wetgeving onder de algemene bepalingen viel voor 'horecabedrijven'. Als de oppervlakte groter was dan 150m², moest de hele voor het publiek toegankelijke oppervlakte voldoen aan de normen, dus ook steeds de verdiepingen. In die zin houdt de nieuwe regelgeving een versoepeling in.

Artikel 7

Kleedruimtes of pashokjes :

Vier procent van alle kleedruimtes of pashokjes – met een minimum van 1 – per aangeboden groep, moet voldoen aan de normen m.b.t. de vrije en vlakke draairuimte (art. 11) en m.b.t. toegangen en deuropeningen (art. 22 t.e.m. 26).

Indien evenwel het aantal kleedruimtes of pashokjes die nieuw zijn of waaraan werken gebeuren, die vallen onder artikel 2, § 1, minder dan 4 % van het totaal aantal kleedruimtes of pashokjes bedraagt, moeten alleen, maar wel allemaal, deze nieuw te bouwen kleedruimtes of pashokjes of kleedruimtes of pashokjes waar werken aan gebeuren aan de verordening voldoen. Of m.a.w., er wordt niet verwacht dat ook kleedruimtes of pashokjes, waaraan geen werken gepland waren, onder handen worden genomen om het percentage van 4 % te halen.

Indien er aparte kleedruimtes of pashokjes zijn voor enerzijds mannen en anderzijds vrouwen, moet telkens minstens 1 kleedruimte of pashokje per soort voldoen aan de aangehaalde normen.

Voorbeeld 1 :

In een ziekenhuis worden 10 kleedruimtes gebouwd die allen uitgeven op een gang via dewelke verschillende onderzoeksruimten bereikbaar zijn. In dit geval moet 1 (4 %, met een minimum van 1) kleedruimte voldoen aan de artikelen 22 t.e.m. 26.

Voorbeeld 2 :

In een ziekenhuis worden 10 kleedruimtes gebouwd die per groep van 2 rechtstreeks uitgeven op 5 verschillende onderzoekskamers. In dit geval moet per groep van 2 kleedruimtes telkens minstens 1 kleedruimte voldoen aan de artikelen 22 t.e.m. 26.

De oude wetgeving bevatte op dit vlak geen specifieke bepalingen.

Artikel 8

Publiek toegankelijke toiletten of douches :

Als, en alleen als, er werken zijn aan de toiletten, moet er per sanitair blok 1 toilet voldoen aan de normen m.b.t. aangepaste toiletten (art. 30, § 1 en art. 31, 1° en 2°). Als, en alleen als, er werken zijn aan de douches, moet er per sanitair blok 1 douche voldoen aan de normen m.b.t. aangepaste douches (art. 30, §§ 2 en 3 en art. 31, 1°, 2° en 3°).

Indien er aparte toiletten of douches zijn voor enerzijds mannen en anderzijds vrouwen, moet telkens minstens 1 toilet of douche per soort voldoen aan de aangehaalde normen.

Voorbeeld :

Een groot kantoorgebouw van 1500 m² wordt grondig verbouwd. Er zal ook nieuw sanitair voorzien worden. In elk sanitair blok dat voorzien wordt, zal tevens een aangepast toilet moeten voorzien worden.

In de oude wetgeving werd bepaald dat bij toiletten, die voor het publiek toegankelijk waren, minstens één toilet voor 'gehandicapten' moest worden voorzien. Er werd geen opsplitsing gemaakt tussen vrouwen- en herentoiletten. Over douches werd niets bepaald.

Artikel 9

Wanneer de bestaande toegang tot publiek toegankelijke delen van een constructie, niet voldoet aan de bepalingen inzake vrije doorgangshoogte (art. 12, § 2) en inzake toegangen en deuropeningen (art. 22 t.e.m. 25) en er geen vergunningsplichtige werken aan deze toegang gepland zijn, moet bij uitbreidings- of verbouwingswerken toch een toegang, die voldoet aan de bepalingen van art. 12, § 2 en 22 t.e.m. 25, tot de nieuwe publiek toegankelijke delen van de constructie gegarandeerd worden. In vele gevallen is het op deze manier immers mogelijk om (een deel van) het gebouw alsnog toegankelijk te maken. Het zou een gemiste kans zijn om in deze gevallen – via de uitbreidings- of verbouwingswerken – na te laten een toegankelijke toegang te creëren.

Indien evenwel deze bijkomende toegang niet kan zorgen voor een ontsluiting van het gebouw vanaf het openbaar domein, vervalt deze verplichting. Dit is bijvoorbeeld het geval bij volledig ingesloten rijwoningen, waar enkel achteraan iets bijgebouwd wordt of in geval van werken die nergens aan de gevel van het gebouw raken. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat bij nieuwbouw of herbouw de te creëren toegang vanzelfsprekend aan de bepalingen van dit besluit moet voldoen.

Voorbeeld 1 :

Er wordt voorzien in de aanbouw van 2 kamers achteraan een hotelgebouw. Indien het bestaande hotelgebouw niet beschikt over een toegang die voldoet aan de artikelen 12, § 2 en 22 t.e.m. 25 van de verordening en er ook geen werken worden uitgevoerd aan deze toegang, moet via de aanbouw minstens voorzien worden in een toegang naar de 2 nieuwe kamers die voldoet aan deze artikelen.

Voorbeeld 2 :

In een hotel worden verbouwingen aan de verandaruimte gepland. Indien het bestaande hotelgebouw niet beschikt over een toegang die voldoet aan de artikelen 12, § 2 en 22 t.e.m. 25 van de verordening en er ook geen werken worden uitgevoerd aan deze toegang, moet via de verandaruimte die verbouwd wordt een toegang gecreëerd worden die voldoet aan deze artikelen.

Op gegronde motivatie van de bouwheer kan door de vergunningverlenende overheid een afwijking op deze bepaling toegestaan worden. Het gaat hier om gevallen waarin bij de geplande uitbreidings- of verbouwingswerken geen toegang kan gecreëerd worden of waarbij het creëren van een toegang die voldoet aan de bepalingen van art 12, § 2 en 22 t.e.m. 25 geen enkele meerwaarde oplevert.

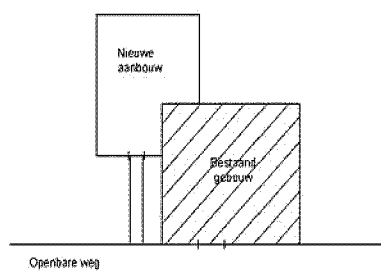
Voorbeeld 1 :

In een hotelgebouw worden verbouwingswerken gepland aan de ruimtes die zich bevinden op de tweede verdieping. Het hotel beschikt niet over een toegang die voldoet aan de vereisten van deze verordening. Voor deze verbouwingswerken kan de bouwheer gemotiveerd een afwijking aanvragen op de verplichting om een toegang te creëren via de verbouwde ruimtes.

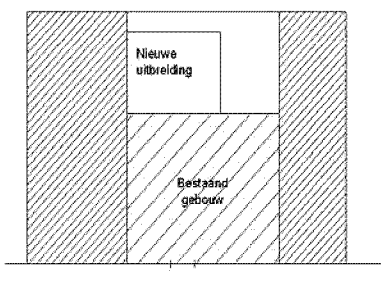
Voorbeeld 2 :

In een hotel worden verbouwingen aan de verandaruimte gepland die zich aan de achterzijde van het hotelgebouw bevindt. Het bestaande hotelgebouw beschikt niet over een toegang die voldoet aan art. 12, § 2 en 22 t.e.m. 25 van de verordening en er zijn geen werken aan deze toegang gepland.

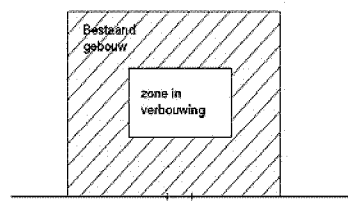
Als het in deze een ingesloten hotelgebouw (gelijkaardig aan een rijwoning) zou betreffen en er ten gevolge van het ingesloten karakter van het perceel geen aansluiting kan gevonden worden met het openbaar domein, kan de bouwheer met deze motivatie een afwijking vragen op de verplichting om via de verbouwing een toegang te creëren die voldoet aan de normen.

- Nieuwe toegang + toegangspad verplicht

- Uitzondering: nieuwe toegang + toegangspad niet verplicht

- Uitzondering: nieuwe toegang + toegangspad niet verplicht

Ook in de oude wetgeving was het voor alle gebouwen verplicht te voorzien in één toegankelijke toegangsweg van de straat of van de parkeerruimten naar tenminste één ingang van het gebouw. Er was geen algemeen uitzonderingsartikel, zoals in de nieuwe regeling wordt voorzien, maar bij de algemene afwijkingsbepalingen stonden de normen met betrekking tot de toegang' uitdrukkelijk vermeld. Dit impliceerde dus, in tegenstelling tot de situatie onder de nieuwe regeling, dat steeds een afwijking diende aangevraagd te worden indien de bijkomende toegang niet kon zorgen voor een ontsluiting van het gebouw vanaf het openbaar domein.

In de verordening van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is, bijkomend aan het feit dat er steeds een toegankelijke toegangsweg moet zijn, bepaald dat het toegangspad voorzien moet zijn van schriftelijke markeringen, aangevuld met pictogrammen en/of gekleurde geleidelijnen, zodat personen met beperkte mobiliteit zich gemakkelijk kunnen oriënteren. Bijkomend moet de ondergrond voor een goede oriëntatie van slechtzienden en blinden zorgen. Deze bepalingen werden niet overgenomen omdat zij niet op plan afleesbaar zijn.

Artikel 10

Wanneer werken worden gepland aan een bestaande toegang, die vallen onder artikel 2, § 1, of men, overeenkomstig artikel 9 verplicht is een toegang te creëren, moet tevens voorzien worden in een toegangspad vanaf het openbaar domein tot aan de toegang in kwestie, dat voldoet aan de bepalingen van dit besluit. Indien de constructie over een eigen parkeerplaats beschikt, geldt in de gevallen waarin men verplicht wordt te voorzien in een toegangspad vanaf het openbaar domein, bijkomend de verplichting om één toegangspad vanaf de parkeerplaats naar het toegangspad vanaf het openbaar domein te voorzien. Elke bezoeker moet immers, via welk vervoermiddel zij of hij ook komt, het gebouw kunnen bereiken. Iemand die te voet of met het openbaar vervoer komt, moet het gebouw vanaf de straat of het openbaar domein kunnen bereiken. Een persoon die met de wagen komt, moet het gebouw kunnen bereiken vanaf de aangepaste parkeerplaats waar haar of zijn auto geparkeerd staat of vanaf het parkeerterrein indien zij of hij daar wordt afgezet. De paden die deel uitmaken van het openbaar domein worden uitgesloten van de toepassing van dit artikel omdat ze apart geregeld worden in het Besluit van de Vlaamse Regering van 29 april 1997 houdende vaststelling van een algemene bouwverordening inzake wegen voor voetgangersverkeer.

Ook in de oude wetgeving was het voor alle gebouwen verplicht te voorzien in één toegankelijke toegangsweg van de straat of van de parkeerruimten naar tenminste één ingang van het gebouw. De openbare wegen, die nu onder de bouwverordening inzake wegen voor voetgangersverkeer vallen, werden toen niet uitdrukkelijk uitgesloten.

Artikel 11

Zodra een aanvraag valt onder het toepassingsgebied overeenkomstig artikel 2 tot en met 10 van dit besluit, wordt in de vergunning zelf opgenomen dat de bepalingen inzake toegankelijkheid, zoals omschreven in hoofdstuk 3 van dit besluit, nageleefd dienen te worden. Er wordt bij deze vergunningen voortaan dus expliciet verwezen naar deze normen.

Dit heeft als voordeel dat ook zaken die door de architect moeilijk op plan kunnen worden aangeduid, onder het toepassingsgebied van de verordening vallen. Hierbij kan gedacht worden aan de vorm van trapleuningen, de plaatsing van sanitaire toestellen, het voorzien van gids- en geleidelijnen en dergelijke. Dit zijn zaken die stedenbouwkundig niet vergunningsplichtig zijn, nog niet vastliggen op het ogenblik dat de stedenbouwkundige vergunning wordt aangevraagd en in de loop van het bouwproces kunnen wijzigen. Via artikel 11 wordt bijgevolg voldoende soepelheid geschapen om zowel tijdens het bouwproces als nadien, tijdens het gebruik van het gebouw, niet vergunningsplichtige wijzigingen aan het gebouw te kunnen aanbrengen, zolang de toegankelijkheidsnormen gerespecteerd worden.

Artikel 12

De eerste paragraaf van dit artikel bepaalt dat in alle delen van een constructie waarop het besluit van toepassing is, een draairuimte, vrij van obstakels, niveauverschillen of tredes, voorzien moet worden, met een doormeter van minstens 150 cm. Deze ruimte heeft een rolstoelgebruiker nodig om zelfstandig en comfortabel de deur te kunnen openen en sluiten, zodat zij of hij zich vrij en zelfstandig kan verplaatsen naar de verschillende ruimtes en op een zelfstandige wijze gebruik kan maken van de functies van de constructie.

De oude wetgeving bevatte geen bepalingen terzake.

De tweede paragraaf van dit artikel bepaalt dat in alle delen van een constructie waarop het besluit van toepassing is, na afwerking de hoogte tot het plafond minstens 2,30 m moet bedragen. Enkel ter hoogte van toegangen en deuropeningen wordt na afwerking, conform art. 22, § 1 een hoogte van 2,10 m toegelaten, die vrij moet zijn van obstakels of hindernissen zodat de gebruikers er vlot onder kunnen lopen. Dit is belangrijk voor grote mensen, die een steeds groter deel van de bevolking uitmaken, alsook voor personen met een visuele handicap. Voor deze laatste categorie is het immers belangrijk te weten dat zij op hun route steeds over voldoende vrije doorgangshoogte beschikken, zodat zij niet het risico lopen hun hoofd te stoten.

In de tweede alinea van deze paragraaf wordt bepaald dat deze verplichting niet geldt als de realisatie ervan tot een constructieprobleem zou leiden op bovenliggende verdiepingen waar geen werken aan gepland waren.

De oude wetgeving bevatte geen bepalingen terzake.

Artikel 13

Dit artikel bepaalt dat de looprichting vanaf het openbaar domein of vanaf een eventuele parkeergelegenheid, naar de delen van een constructie die een publiek toegankelijke functie vervullen, aangeduid moet worden via natuurlijke gidslijnen of artificiële geleidelijnen ten behoeve van blinde en slechtziende personen.

Een gidslijn is een element uit de openbare ruimte, dat voor blinden en slechtzienden bruikbaar is als oriëntatiepunt of als geleiding bij het lopen. Ook voor andere voetgangers geven deze elementen de looproute aan. Ideaal gezien is deze gidslijn ononderbroken. Een voorbeeld van een gidslijn is een muur, die door de gebruiker van een witte stok kan gevolgd worden.

In tegenstelling tot een gidslijn is een geleidelijn speciaal voor de doelgroep ontworpen en aangelegd. Het gaat om een tactiel voelbare lijn (bv. noppentegels, ribbeltegels). Geleidelijnen zijn gewenst daar waar een gidslijn ontbreekt.

De oude wetgeving bevatte geen bepalingen terzake. Dit hoeft niet te verwonderen aangezien artikel 1 van het besluit van 9 mei 1977 uitdrukkelijk stelde dat enkel de handicaps, die de bewegingsvrijheid van de personen die erdoor getroffen zijn, ernstig belemmeren' in aanmerking kwamen voor de toepassing van de wet. Heden ten dage wordt het concept « toegankelijkheid » evenwel ruimer opgevat.

Artikel 14

Dit artikel legt de minimale breedte vast voor looppaden die zich niet tussen twee binnenmuren bevinden. Meestal betreft het de toegangspaden tot een constructie. De paden die binnen het toepassingsgebied vallen van het Besluit van de Vlaamse Regering van 29 april 1997 houdende vaststelling van een algemene bouwverordening inzake wegen voor voetgangersverkeer, worden uitdrukkelijk uit het toepassingsgebied uitgesloten omdat dit besluit reeds bepalingen voor deze paden bevat.

Er wordt een minimale breedte van 150 cm geëist omdat dit het absolute minimum is voor een rolstoelgebruiker om zich te kunnen draaien en omdat het de minimale breedte is om twee wandelende personen naast elkaar te laten stappen of om een wandelende persoon en een persoon in een rolstoel te laten kruisen.

Versmallingen tot 90 cm mogen over een beperkte lengte. Eens die lengte overschreden, mag de versmalling niet minder dan 120 cm bedragen en moet elke 10 meter evenals aan het einde en aan het begin van de versmalling een vrije draairuimte voorzien worden.

In de oude wetgeving werd een minimale breedte van 120 cm opgelegd. De norm van 150 cm komt ook voor in de normenbundels van Toerisme Vlaanderen, de provinciale verordening van West-Vlaanderen en het ontwerp van gemeentelijke verordening van de stad Antwerpen.

In de provinciale verordening van West-Vlaanderen wordt toegelaten de breedte te beperken tot 120 cm over de hele lengte van de gang, als de deuren niet de gang indraaien en op voorwaarde dat er een keermogelijkheid op het einde van die gangen wordt voorzien. Op die manier kan echter geen vrije draairuimte voor elke deur, zelfs als ze niet de gang indraaien, gegarandeerd worden.

In de verordening van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt dezelfde minimale breedte gehanteerd en wordt bijkomend bepaald dat het traject, bestemd voor personen met een beperkte mobiliteit, voorzien moet worden van een markering opdat zij zich gemakkelijk in het gebouw zouden kunnen oriënteren. Indien nodig moet de schriftelijke signalisatie aangevuld worden met pictogrammen en/of gekleurde geleidelijnen. De geluidsignalen worden aangevuld met lichtsignalen. Deze bepalingen werden niet overgenomen omdat zij niet op plan afleesbaar zijn.

Artikel 15

Dit artikel legt de minimale breedte vast voor looppaden die zich tussen binnenmuren bevinden. Meestal betreft het hier gangen en overlopen in een constructie.

Net zoals in het koninklijk besluit van 9 mei 1977 wordt een minimale breedte van 150 cm geëist. Er wordt evenwel toegelaten dat deze breedte over een bepaalde lengte kleiner mag zijn. Uit de praktijk is immers gebleken dat het niet realistisch is steeds 150 cm te eisen.

Daarnaast voorziet de nieuwe stedenbouwkundige verordening dat afgeweken kan worden van de minimale ruwbouwmaat van 175 cm, indien in het aanvraagdossier gemotiveerd aangetoond wordt dat na afwerking van de wanden, plinten en leuning de minimale doorgangsbreedte van 150 cm toch gegarandeerd wordt. Deze bepaling wil de mogelijke evoluties in afwerkingstechnieken ondervangen.

De norm van 150 cm wordt ook in de normenbundels van Toerisme Vlaanderen en het ontwerp tot gemeentelijke verordening van de stad Antwerpen gehanteerd.

Omdat uitgegaan wordt van een bepleistering aan elke zijde van 2,5 cm en een leuning aan elke zijde die 10 cm vereist, is er een verschil van 25 cm tussen de ruwbouwmaat en de afwerkingsmaat.

Artikel 16

Dit artikel bepaalt dat een looppad, dat zich niet tussen binnenmuren bevindt, slechts mag hellen in de richting dwars op de normale looprichting en dit om een normale afwatering te verzekeren. Dit betekent in concreto een maximale helling van 2 % in de richting dwars op de normale looprichting.

De oude wetgeving bevatte geen bepalingen terzake.

Artikel 17

Bij werken waarbij brandhaspels, brandblusapparaten of andere uit de muur stekende constructies geïnstalleerd worden, moet erover gewaakt worden dat deze het ongestoord gebruik van het looppad niet in het gedrang brengen, dit vooral met het oog op blinde en slechtziende personen die de wanden gebruiken als geleidelijn. Er wordt voorgesteld deze mogelijke obstakels in een nis in te werken.

De oude wetgeving had geen bepalingen terzake.

Artikel 18

Dit artikel bepaalt hoe niveauverschillen overbrugd moeten worden. De overbrugging van niveauverschillen wordt als één van de grootste knelpunten ervaren door mensen met een beperking.

Niveauverschillen tot en met 18 cm moeten minstens ook overbrugd worden door een kunstmatig aangelegde of natuurlijke helling. In het geval van buitenruimtes of bij overgangen tussen buiten- en binnenruimtes zijn niveauverschillen tot 2 cm zonder overbrugging toegelaten. Of m.a.w. in binnenruimtes moeten niveauverschillen, zelfs als ze kleiner zijn dan twee cm, steeds overbrugd worden.

Niveauverschillen van meer dan 18 cm dienen steeds minstens overbrugd te worden door :

- of een trap én een helling;
- of een trap én een lift (kooilift of verticale lift);
- of een helling én een lift (kooilift of verticale lift).

Voor binnenruimtes wordt dus geen enkele vorm van niveauverschil toegestaan omdat dit door een correcte uitvoering van de werken perfect vermeden kan worden. Voor buitenruimtes is het om bouwtechnische redenen niet steeds haalbaar om de omgeving zonder niveauverschillen aan te leggen en te behouden (bv. omwille van verzakkingen in bestrating, ...). Vandaar dat daar wel niveauverschillen tot 2 cm toegelaten zijn. De grens werd op 2 cm vastgelegd, omdat dit het niveauverschil is dat door een rolstoelgebruiker meestal nog vlot zelfstandig overbrugd kan worden.

De bovengrens van 18 cm, tot waar de overbrugging enkel met een helling volstaat, stemt overeen met de maximale optrede die toegelaten wordt voor trappen. De overbrugging van een dergelijk klein niveauverschil door enkel een helling is immers in principe voor iedereen haalbaar (zowel voor een rolstoelgebruiker als voor de ouder met een kinderwagen als voor een voetganger, ...). Daarentegen zal de overbrugging van niveauverschillen van meer dan 18 cm door enkel een helling voor een aantal mensen niet haalbaar zijn. Niet iedereen is immers fysiek in staat om hellingen op te lopen. Er zijn personen met een beperking die hun knieën, benen of voeten niet kunnen plooiën ... en/of hun volledige lichaam niet schuin kunnen plaatsen voor het nemen van een helling. Men denke hier bijvoorbeeld aan personen met evenwichtsstoornissen of mensen met een heupprothese. Een helling is dus niet voor iedere minder mobiele persoon een goede oplossing.

Het is evenwel mogelijk voor gebouwen, bestemd voor industrie of ambacht, een afwijking te vragen op de verplichting om een lift te installeren indien op het gelijkvloers dezelfde functies aangeboden worden en indien de totale oppervlakte die door de afwijking ontoegankelijk blijft, beperkt blijft tot maximaal 25 % van de totale publiek toegankelijke oppervlakte. In de specifieke context van deze gebouwen wordt immers vaak gewerkt met tussenverdiepingen die zeer beperkt zijn in omvang en functies herbergen die vaak ook al op een andere verdieping aanwezig zijn. De investering van een lift zou hier onevenredig hoog zijn in verhouding tot de extra gerealiseerde toegankelijke oppervlakte.

Tenslotte worden ook gebouwen voor toerisme of verblijfsaccommodatie, met 10 of minder accommodaties (na de werken) vrijgesteld van de verplichting een lift te installeren als ze slechts 2 bouwlagen of minder dan 2 bouwlagen hoog zijn.

In de oude wetgeving werd niets concreets bepaald voor niveauverschillen.

In de regelgeving van het Waalse Gewest en in de verordening van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is bepaald dat niveaus die niet te bereiken zijn via hellingen, te bereiken moeten zijn via een liftstelsel.

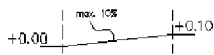
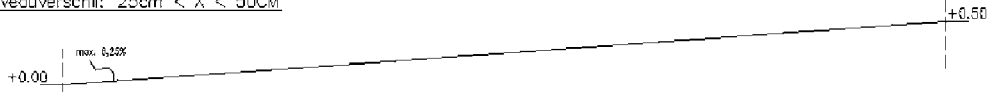
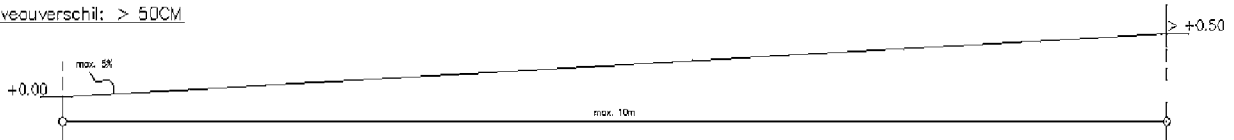
Artikel 19

Dit artikel bepaalt aan welke vereisten een helling moet voldoen. De bepaling is slechts van toepassing op toegangspaden met een helling groter dan 4 % in de richting van de normale looprichting. Het zou immers niet realistisch en totaal overbodig zijn lichte hellingen verplichtend uit te rusten met leuningen en tussenbordessen.

Allereerst worden maximale hellingspercentages bepaald in functie van de grootte van het te overbruggen niveauverschil. Dit is een volledig ander vertrekpunt dan in het koninklijk besluit van 1977, dat maximale hellingspercentages vastlegde in functie van de lengte van de helling. Bij het ontwerpen is het te overbruggen hoogteverschil steeds gekend, waardoor de architect perfect kan nagaan hoe groot het hellingspercentage mag zijn, zodat een percentage in functie van de grootte van het niveauverschil logischer is. Er worden vervolgens vier maximale hellingspercentages voorzien, wat meer mogelijkheden biedt om een goed hellend vlak te ontwerpen dan de twee maximale hellingspercentages die in het koninklijk besluit van 1977 voorzien waren. Ook in de normenbundels van Toerisme Vlaanderen en in de databank Toegankelijk Vlaanderen worden deze normen gehanteerd. Ook in de provinciale verordening van West-Vlaanderen worden deze normen gehanteerd, met uitzondering van de 7 %-norm bij niveauverschillen van 25 cm t.e.m. 35 cm.

De hellingspercentages zijn als volgt :

- * niveauverschillen ≤ 10 cm : hellingspercentage ≤ 10 %.
- * niveauverschillen 10 cm $< x \leq 25$ cm : hellingspercentage ≤ 8.3 %.
- * niveauverschillen 25 cm $< x \leq 35$ cm : hellingspercentage ≤ 7 %.
- * niveauverschillen 35 cm $< x \leq 50$ cm : hellingspercentage ≤ 6.25 %.
- * niveauverschillen > 50 cm : hellingspercentage ≤ 5 %.

1. niveauverschil: $< 10\text{cm}$ 2. niveauverschil: $10\text{cm} < X < 25\text{CM}$ 3. niveauverschil: $25\text{cm} < X < 50\text{CM}$ 4. niveauverschil: $> 50\text{CM}$

Voorbeeld 1 :

Een niveauverschil van 20 cm kan dus overbrugd worden door een helling met een hellingspercentage van bijvoorbeeld 8 %. Op die manier blijft men immers onder de maximale grens van 8,3 %. Een hellingspercentage van 8 % zal dan leiden tot een helling met een lengte van 2,5 meter. Het niveauverschil mag echter evengoed overbrugd worden door een helling met een hellingspercentage van 5 % – er is immers geen minimumpercentage vastgelegd – wat tot een helling met een lengte van 4 meter zou leiden.

Een combinatie van hellingen met verschillende hellingspercentages is toegestaan mits een tussenbordes voorzien wordt ter hoogte van de overgang.

Voorbeeld 2 :

Het niveauverschil van 20 cm kan ook overbrugd worden door de combinatie van een helling met een hellingspercentage van 5 % over een afstand van 2 m, gecombineerd met een helling met een hellingspercentage van 8 % over een afstand van 1,25 m, op voorwaarde dat ter hoogte van de overgang in een tussenbordes wordt voorzien.

Per overbrugging van 50 cm niveauverschil of na een lengte van 10 m helling, moet een tussenbordes voorzien worden met een minimale lengte van 150 cm. Dit om de nodige rustpunten te voorzien door te vermijden dat een helling te lang aanhoudt. Op die manier wordt het bovendien mogelijk voor een rolstoelgebruiker om terug te keren indien zij of hij dit nodig zou achten zonder de volledige helling af te leggen.

Zowel boven- als onderaan een helling met een hellingspercentage van meer dan 4 % moet een vrije en vlakke draairuimte voorzien worden. Dit om personen in een rolstoel de mogelijkheid te geven om zich goed op te stellen voor het hellend vlak en om zich eventueel te kunnen draaien. In vergelijking met het Koninklijk Besluit van 1977 worden de minimale afmetingen van deze draairuimte verhoogd omdat de vroeger bepaalde 120 cm lengte onvoldoende was om een rolstoelgebruiker de mogelijkheid te geven terug te keren. Het gebeurt vaak dat een hellend vlak aangebracht is voor de inkomdeur. Vandaar het belang van een horizontaal bordes van 150 cm op 150 cm om, indien de deur gesloten is, te kunnen terugkeren, zonder dat men verplicht is achterwaarts de helling af te rijden. Deze norm wordt overigens ook gehanteerd in de regelgeving van het Waalse Gewest en in de normenbundel van Toerisme Vlaanderen. In de verordening van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de provinciale verordening van West-Vlaanderen wordt enkel de lengte van het bordes bepaald, met name minstens 150 cm, maar wordt niets bepaald over de breedte ervan. Dit is echter ook nodig om er voor te zorgen dat het hellend vlak in elke situatie bruikbaar is en om te vermijden dat mensen in een rolstoel achterwaarts de helling moeten afrijden als hen op het einde van de helling niet de mogelijkheid geboden wordt om om te keren.

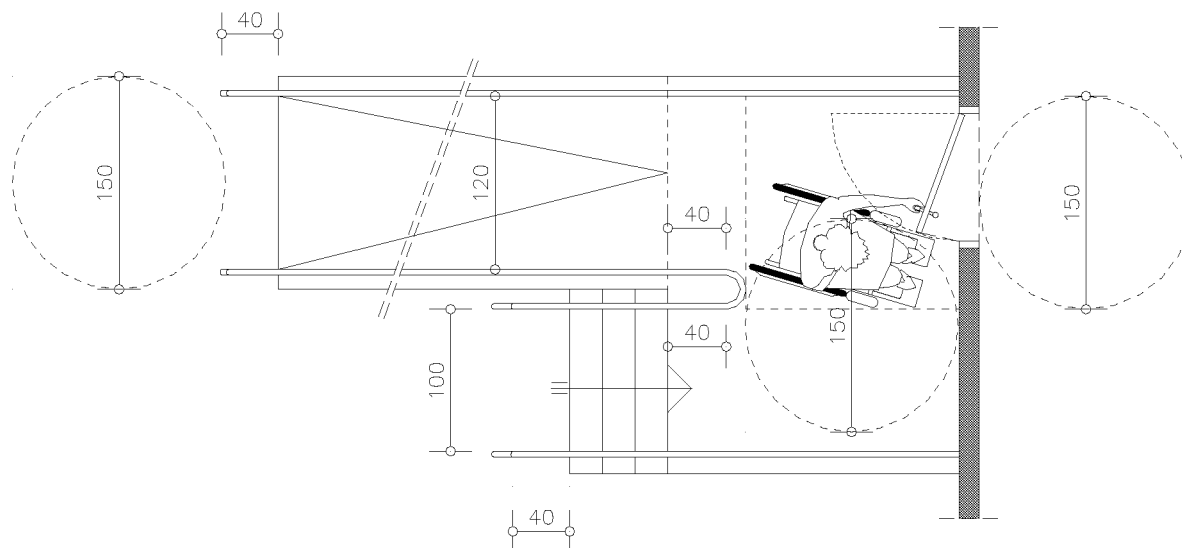
Belangrijk is dat de opstelruimte horizontaal is, al wordt voor buitenruimten wel een dwarshelling van maximaal 2 % toegelaten in functie van afwatering. Vaak bevindt zich bovenaan de helling immers een deur, waarbij het belangrijk is dat voldoende vlakke opstelruimte voorhanden is zodat men niet op de helling zelf moet manoeuvreren om de deur te openen.

De breedte van een helling van meer dan 4 % moet minimaal 145 cm bedragen, zodat na afwerking van de eventuele wanden en met inbegrip van de ruimte voor eventuele plinten en leuning een vrije doorgangsbreedte van minstens 120 cm gegarandeerd wordt. Omdat uitgegaan wordt van een bepleistering aan elke zijde van 2,5 cm en een leuning aan elke zijde die 10 cm vereist, is er een verschil van 25 cm tussen de ruwbouwmaat en de afwerkingsmaat.

Men kan een afwijking op de minimale ruwbouwmaat aanvragen indien men aantoont dat na afwerking van de eventuele wanden de opgelegde afwerkingsmaat gerespecteerd blijft. Dit laat toe rekening te houden met eventuele kleinere afwerkingsmaten of met de situatie, waarin geen leuning verplicht zijn, zodat geen rekening moet gehouden worden met de voor leuning normaal benodigde ruimte. Deze norm stemt overeen met de verordening van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de regelgeving van het Waalse Gewest, de verordening van de provincie West-Vlaanderen en het voorstel tot gemeentelijke verordening van de stad Antwerpen.

Indien een helling een niveauverschil van meer dan 10 cm overbrugt, moet aan de open zijanten van de helling en aan de eventuele tussenborden over de volledige lengte van de helling een afrijdbeveiliging van minstens 5 cm hoog voorzien worden. Deze afrijdbeveiliging is ook verplicht in de verordening van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de regelgeving van het Waalse Gewest, de verordening van de provincie West-Vlaanderen en het voorstel tot gemeentelijke verordening van de stad Antwerpen. Indien het te overbruggen niveauverschil groter is dan 25 cm moet, aanvullend op de afrijdbeveiliging, aan beide zijden een leuning voorzien worden, welke doorloopt over de eventuele tussenborden. In tegenstelling tot de verordening van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de regelgeving van Wallonië, wordt voor kleinere niveauverschillen geen leuning vereist, aangezien een leuning in dergelijke omstandigheden volgens experts eerder een obstakel dan een hulpmiddel vormt. Aan het begin en het einde van de helling moet de leuning minstens 40 cm horizontaal verder lopen. Wanneer de leuning in het ijle stopt, moet ze worden afgerond naar de grond of naar de wand toe. De leuning is nodig om steun te verlenen bij het nemen van de helling. Voor personen met een visuele handicap is het belangrijk dat de leuning als geleiding doorlopen over de

tussenbordessen. Ook het laten doorlopen van de leuning over een lengte van 40 cm aan het begin en het einde van de helling is een maatregel ten behoeve van personen met een visuele handicap. Indien de leuning pas aan het begin van de helling zou starten, bestaat het gevaar dat de helling te laat opgemerkt wordt.

Artikel 20

Dit artikel bepaalt aan welke vereisten trappen moeten voldoen.

Zo moet over de gehele lengte van de trappen en ter hoogte van eventuele tussenbordessen steeds een breedte van 1,25 m, gemeten tussen de onafgewerkte binnenmuren (indien aanwezig) gegarandeerd zijn. Na afwerking moet steeds minstens 100 cm, gemeten tussen de leuningen, gegarandeerd worden. Dit is minder dan 120 cm, de maat die voorzien was in het Koninklijk Besluit van 1977. Het is evenwel niet steeds realistisch een breedte van 120 cm te eisen en daarenboven was deze maat vaak strenger dan de richtlijnen die door de brandweer gehanteerd worden. De vereiste breedte van 100 cm na afwerking laat in elk geval toe een ouder iemand te ondersteunen bij het op- en afdalen van een trap of om kleine kinderen te helpen, ... Uiteraard heeft deze bepaling geen impact op eventuele hogere eisen van de brandweer, die de breedte van de trap immers bepalen in relatie tot het aantal te evacueren mensen in geval van brand.

Na maximaal 17 treden moet een tussenbordess voorzien worden van minstens 100 cm diepte. De diepte van dergelijke bordessen dient niet zo groot te zijn als de tussenbordessen bij hellingen, aangezien in de context van trappen geen rekening moet worden gehouden met rolstoelen. Het aantal van 17 treden is gebaseerd op de Vlaamse bepalingen en laat toe een gemiddelde verdiepingshoogte in één keer te overbruggen zonder tussenbordess. Behoudens voor buitentrappen (hellingpercentage van 2 % toegelaten dwars op de loopprijs) wordt voor de tussenbordessen geen helling toegestaan.

De optrede mag maximaal 18 cm meten en de aantrede moet minimaal 23 cm meten. Alle treden moet over een zo uniform mogelijke op- en aantrede beschikken. Deze norm is uit de oude wetgeving overgenomen.

De som van tweemaal de optrede en één maal de aantrede van de trap moet tussen 57 cm en 63 cm liggen, of een veelvoud van dit getal. Deze zogenaamde trapformule is gebaseerd op de gemiddelde staplengte van een persoon.

Aan beide zijden van de trap moet een trapleuning voorzien worden, die doorloopt ter hoogte van de tussenbordessen. Een leuning aan één zijde volstaat niet omdat wie verlamd is aan de linkerkant van het lichaam ondersteuning nodig kan hebben aan de rechterkant en omgekeerd. Voor het begin en het einde van de trap moet de trapleuning minstens 40 cm horizontaal verder lopen. Wanneer de leuning in het ijle stopt, moet ze worden afgerond naar de grond of naar de wand toe.

Artikel 21

Dit artikel bepaalt aan welke vereisten liften moeten voldoen.

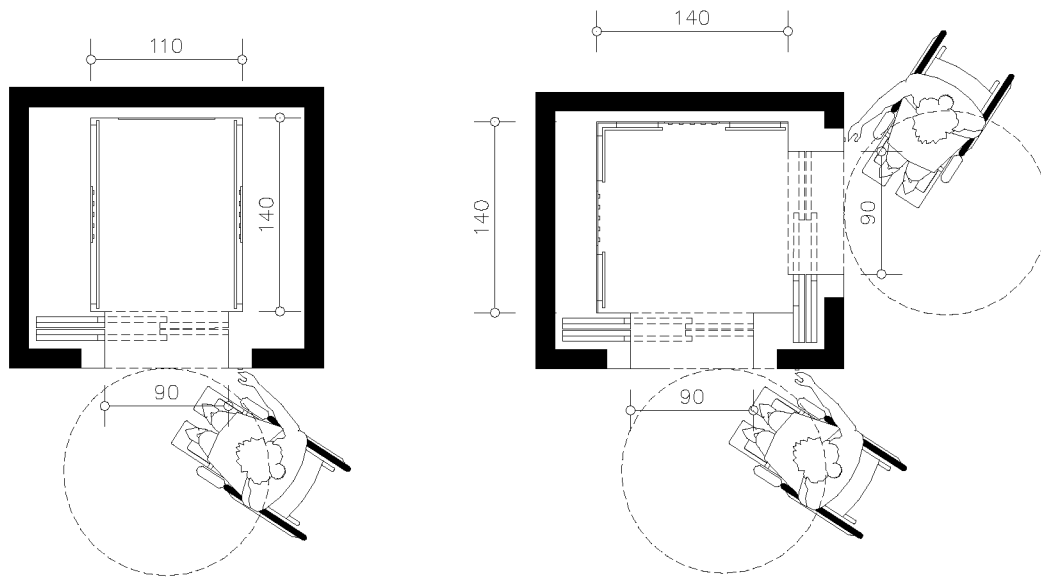
Enkel liften die in een afgesloten koker (minstens van het type 2 zoals omschreven in de productnorm NBN EN 81-70 Veiligheidsregels voor het vervaardigen en het aanbrengen van liften – Deel 70 : Bijzondere toepassingen voor personenliften en goederliften – Toegankelijkheid van liften voor personen inclusief personen met een handicap van juli 2003 (aangevuld door NBN EN 81-70/A1 van januari 2005)) geplaatst zijn of verticale plateau liften worden toegelaten. Liften van het type 2 meten 1,40 m × 1,10 m, wat in principe groot genoeg is voor een rolstoel en een begeleider. Men kan wel niet draaien met de rolstoel in de lift, maar men is verplicht in achteruit de lift te verlaten. Deze afmetingen worden ook gehanteerd in de verordening van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de regelgeving van het Waalse Gewest, de verordening van de provincie West-Vlaanderen en het voorstel van gemeentelijke verordening van de stad Antwerpen.

Trapplateauliften worden niet aanzien als een volwaardig alternatief voor een verticale lift omdat ze niet voor iedereen bruikbaar zijn. Voor een ouder persoon die minder goed te been is of iemand met evenwichtsstoornissen, is het immers allerminst evident om gebruik te maken van een dergelijke plateau lift.

Voor de liftdeur moet op elke verdieping waar de lift stopt een draairuimte, vrij van obstakels, niveauverschillen of tredes, voorzien worden, met een doormeter van minstens 150 cm.

In het geval de lift in een afgesloten koker is geplaatst, moeten de liftdeuren automatische deuren te zijn, met een minimale doorgangsbreedte van 90 cm. Een rolstoelgebruiker beschikt in de lift immers niet steeds over voldoende ruimte om 180° te draaien en de deur te openen. Men moet dan achterwaarts de lift in- of uitrijden en dit is enkel mogelijk als de deuren automatisch openen. De eis van de automatische deur wordt ook gesteld in de oude wetgeving en in de verordening van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De minimale breedte van de deur bedroeg in de oude wetgeving 80 cm. In de verordening van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de regelgeving van het Waalse Gewest, de verordening van de provincie West-Vlaanderen en het voorstel van gemeentelijke verordening van de stad Antwerpen wordt ook 90 cm gehanteerd.

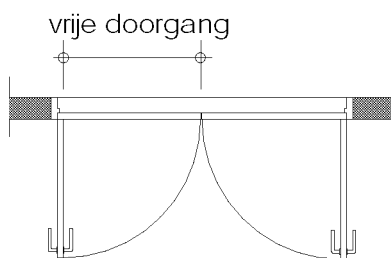
Bij verticale plateauliften moet het hefplateau minstens 100 cm breed en 140 cm diep te zijn. Over de volledige lengte van de plateaulift, alsook ter hoogte van de doorgangen van de deuren, moet een vrije en vlakke doorgangsbreedte van minstens 90 cm gegarandeerd worden.

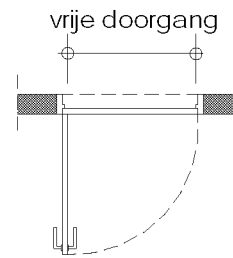
Artikel 22

Dit artikel bepaalt de minimale afmetingen voor toegangen en deuropeningen. Ook toegangen zoals poorten en hekjes worden door deze bepalingen gevat. Toegangen en deuropeningen moeten na afwerking een vrije doorgangshoogte van minstens 2,10 m garanderen.

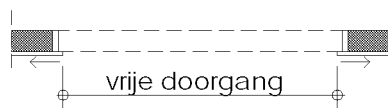
De toegangen en deuropeningen moeten in ruwbouw minstens 1,05 m breed zijn, zodat na afwerking een vrije en vlakke doorgangsbreedte van minstens 0,90 m gegarandeerd wordt. In de oude wetgeving bedroeg dit slechts 0,80 m en in de verordening van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in de Waalse wetgeving bedraagt het 0,85 m. Een vrije breedte van 90 cm is echter nodig om iedereen de mogelijkheid te bieden om op een comfortabele manier doorheen de deuropening te gaan of rijden, zonder het risico te lopen dat de deur beschadigd wordt. Daarenboven wordt deze maat van 90 cm wel gehanteerd in de verordening van de provincie West-Vlaanderen, het voorstel tot gemeentelijke verordening van de stad Antwerpen en de normenbundels van Toerisme Vlaanderen. Om een vrije breedte van 90 cm te garanderen, moet men een deur met deurblad van 98 cm breed gebruiken, wat een standaardmaat is voor binnendeuren. Voor manueel te openen deuren of toegangen is de vrije doorgangsbreedte de effectieve vrije doorgang die overblijft nadat de vleugel 90° geopend is. Bij een dubbele manueel te openen deur of toegang is dit de effectieve vrije doorgang die overblijft nadat slechts één enkele vleugel 90° geopend is. Een persoon in een rolstoel kan immers slechts 1 deurblad zelfstandig openen en open houden om er doorheen te rijden. Voor automatische deuren tenslotte is dit de effectieve vrije doorgang die wordt bekomen na volledige opening van de deur of toegang.

Dubbele deur

Enkele deur

Automatische deur

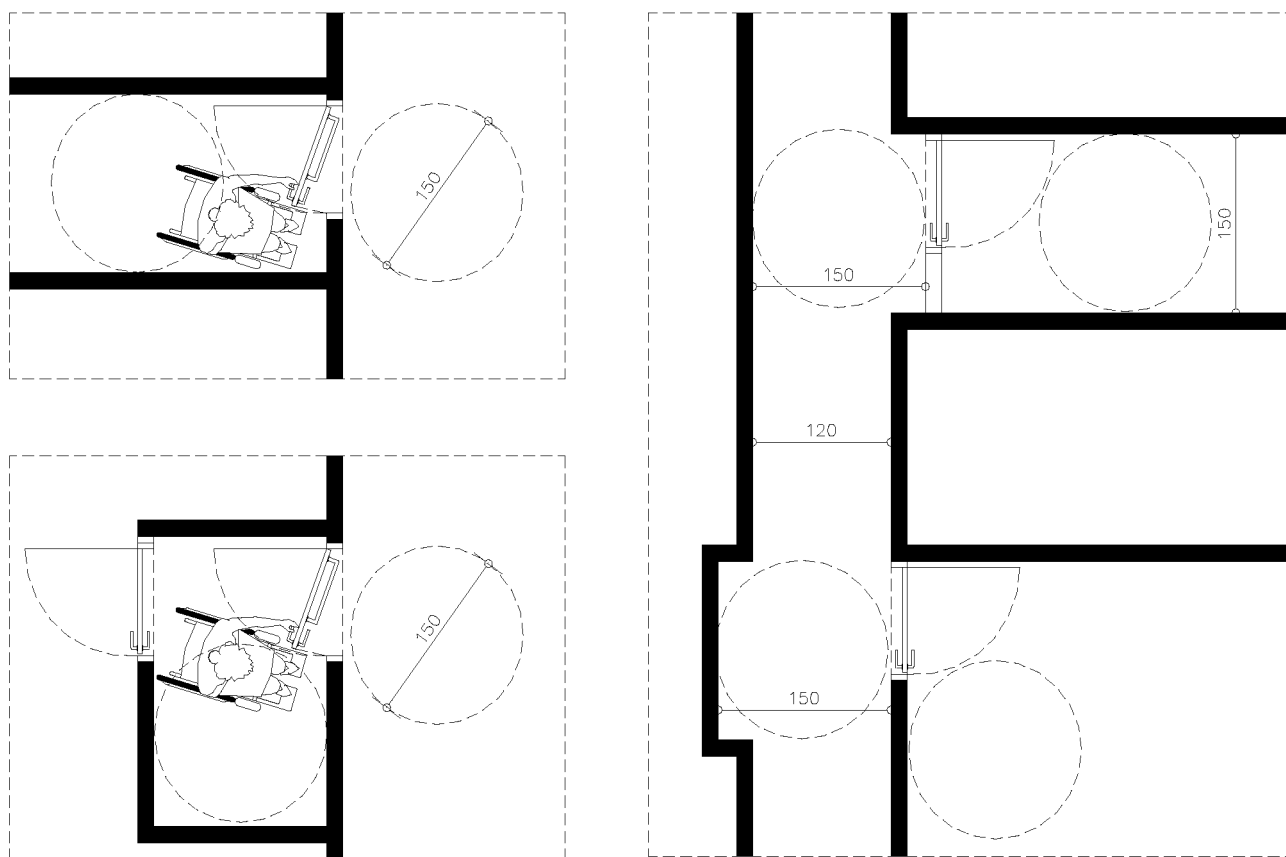
Artikel 23

Dit artikel bepaalt dat telkens deze verordening van toepassing is, voor elke draaideur, zoals bv. een tourniquetdeur, een draaikruisdeur of carrouseldeur, een bijkomende alternatieve toegang of deur voorzien moet worden, die niet draait, zodat elke bezoeker, naargelang zijn eigen behoeften, kan kiezen welke deur hij/zij neemt. Een uitzondering wordt gemaakt voor dit type toegangsdeuren, die reeds uitgerust zijn met mechanismen die zorgen voor een vlotte doorgang ook van personen met een beperkte mobiliteit, zoals monitors, die aangeven wanneer een persoon te traag door de deur gaat, zodat de snelheid waarmee de deur draait aangepast wordt aan de snelheid van de betrokken persoon of mechanismen die ervoor zorgen dat de deur stopt met draaien, zodra een deurvleugel een obstakel, zoals een rolstoel of buggy, tegenkomt, zodat bv. de rolstoelgebruiker zich zonder gevaar tussen de draaiende deurvleugels kan begeven.

In de oude wetgeving werden 'draaikruisdeuren' uitdrukkelijk verboden.

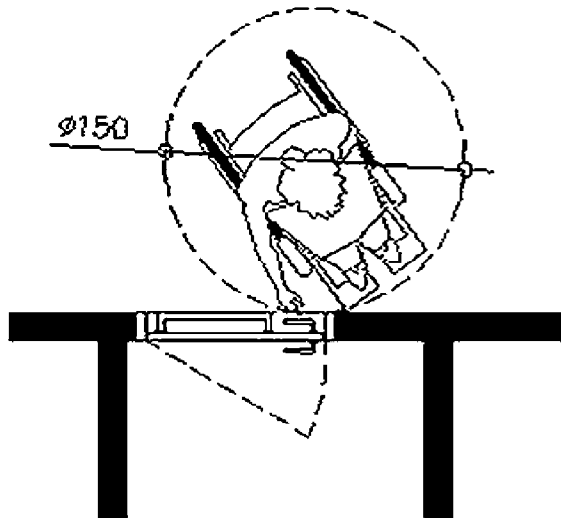
Artikel 24

Dit artikel bepaalt allereerst dat voor elke toegang of deuropening, waarop de verordening van toepassing is, een draairuimte, vrij van obstakels, niveauverschillen of tredes, voorzien moet worden, met een doormeter van minstens 150 cm, zodat o.a. een persoon in een rolstoel niet enkel voldoende manoeuvreerruimte heeft om de deur zelf te kunnen openen en sluiten doch eveneens voldoende circulatieruimte heeft om te kunnen terugdraaien. Als evenwel twee toegangen of deuren zich vlak na elkaar bevinden in meergezinswoningen, groepswoningen, studentenhuizen, studentengemeenschapshuizen of kamerwoningen mogen de vrije en vlakke draairuimtes, die voor elk van de toegangen of deuren aanwezig moeten zijn, elkaar overlappen. Het zou niet realistisch zijn deze draairuimtes te eisen voor elke toegang of deur apart gezien in dergelijke gebouwen de inkom vaak te klein hiervoor is.

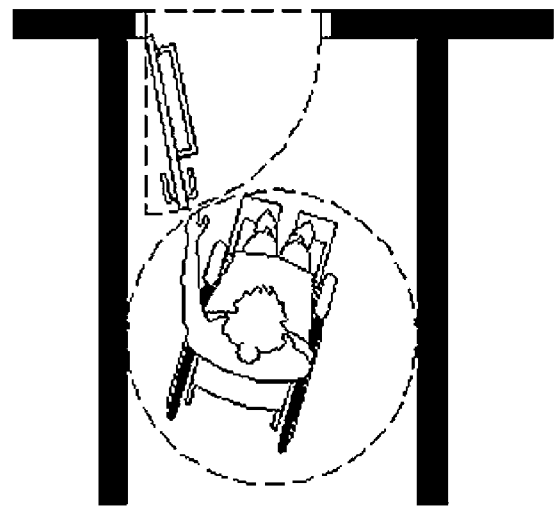
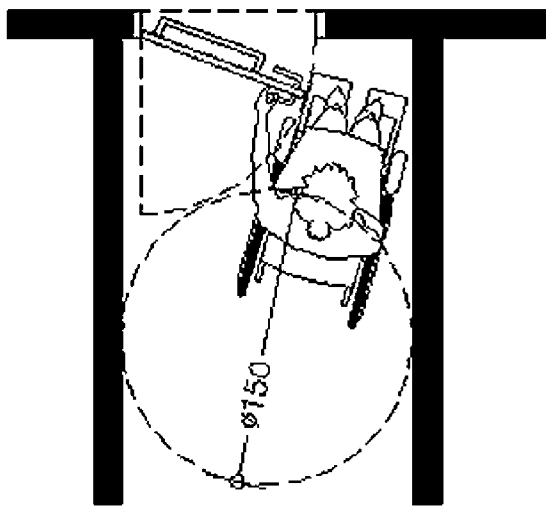

Het bepaalt verder waar deze vrije draairuimte zich bij manueel te bedienen deuren moet bevinden. De buitenste rand van de vrije draairuimte aan de trekzijde van de deur moet met name het draaivlak van de deur raken en de buitenste rand van de vrije draairuimte aan de duwzijde van de deur moet het gesloten deurvlak raken, zodat er steeds voldoende ruimte is om bij het openen en sluiten van de deur te manoeuvreren, ook wanneer andere personen ter hoogte van de deur willen kruisen of wanneer de deur zich in kleinere sasruimtes bevindt.

In de oude wetgeving was niets opgenomen m.b.t. de vereiste circulatieruimte voor en achter deuren. Het principe dat de vrije en vlakke draairuimte buiten het draavlak van de deur moet worden voorzien, wordt ook toegepast in Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Duwzijde deur

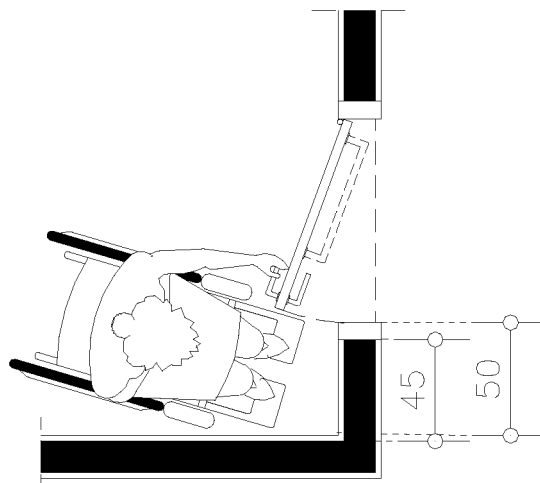

Trekzijde deur

Artikel 25

Dit artikel bepaalt dat bij een manueel te openen of sluiten deur, aan de zijde van de deurkruk, vlak naast de deur de muur nog minstens 50 cm in ruwbouwmaat, of 45 cm na afwerking, moet doorlopen, zodat de rolstoelgebruiker zijn rolstoel naast de deur kan opstellen. Bij automatisch openende deuren is dit niet nodig omdat men dan deze ruimte om de deur te kunnen openen niet nodig heeft.

In de oude wetgeving stond iets soortgelijks: « de breedte van de deurwand aanliggend bij de deurknop is minstens 0,50 m ».

Artikel 26

Dit artikel bepaalt dat draaideuren die toegang verlenen tot aangepaste sanitaire voorzieningen, kleedruimtes of pashokjes naar buiten moeten opendraaien. Dit om in noodgevallen de toegang te kunnen verzekeren tot het lokaal. Indien de persoon in nood zich immers liggend voor de deur zou bevinden, zou de toegang tot het vertrek bij een naar binnen opendraaiende deur verhinderd worden.

De oude wetgeving bevatte geen gelijkaardige bepaling.

Artikel 27

Dit artikel bepaalt het aantal parkeerplaatsen voor personenwagens dat aangepast en voorbehouden moet zijn voor personen met een handicap. Zodra een stedenbouwkundige vergunning aangevraagd wordt voor werken, zoals bepaald in artikel 2, § 1 en het een constructie betreft die over eigen parkeervoorzieningen beschikt op privéterrein – parkeervoorzieningen op de openbare weg behoren tot de federale bevoegdheid – moet tot 100 parkeerplaatsen (berekend na uitvoering van de geplande werken), minstens 6 % van het totaal aantal parkeerplaatsen, met een minimum van 1, aangepast zijn. Vanaf 5 parkeerplaatsen moeten deze aangepaste plaatsen ook voorbehouden parkeerplaatsen zijn. M.a.w. niet alle aangepaste parkeerplaatsen moeten ook voorbehouden zijn, wat wil zeggen dat ook personen zonder beperkte mobiliteit gebruik kunnen maken van de aangepaste parkeerplaatsen. De parkeerplaatsen moeten slechts voorbehouden zijn voor personen met een beperkte mobiliteit, indien de vergunningaanvrager over minstens 5 eigen parkeerplaatsen beschikt. Anders zouden heel wat parkeerplaatsen voor kleine handelszaken voor het merendeel van de tijd ongebruikt blijven. Voor elke bijkomende schijf van 50 parkeerplaatsen, moet telkens 1 parkeerplaats aangepast en voorbehouden zijn zijn.

Tenslotte bepaalt dit artikel o.a. de minimale afmetingen van een aangepaste en voorbehouden parkeerplaats. Deze afmetingen zijn zo bepaald dat een rolstoelgebruiker comfortabel en op een veilige manier in en uit de wagen kan. In dit artikel wordt met 'dwarsparkeren' bedoeld : parkeren loodrecht of schuin op de rijrichting en met 'langsparkeren' : parkeren evenwijdig met de rijrichting.

De 4 %-norm van de oude wetgeving werd bij deze aangepast aan de 6 %-norm van de ministeriële omzendbrief van 25 april 2003 betreffende parkeerplaatsen, voorbehouden voor personen met een handicap. De norm van de omzendbrief werd verder uitgewerkt door te stellen dat ze slechts geldt voor de eerste schijf van 100 parkeerplaatsen, zodat bij zeer grote parkeerterreinen, met meer dan 100 parkeerplaatsen een realistisch, niet te hoog, aantal plaatsen aangepast moeten zijn.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hanteert men nog de oude 4 %-norm voor de eerste schijf van 100 parkeerplaatsen en dezelfde regeling als de nieuwe regeling per bijkomende schijf van 50 parkeerplaatsen. In het Waalse Gewest hanteert men 2 % als algemene regel. De normenbundels van Toerisme Vlaanderen hanteren de 6 %-norm voor alle plaatsen, ongeacht het aantal.

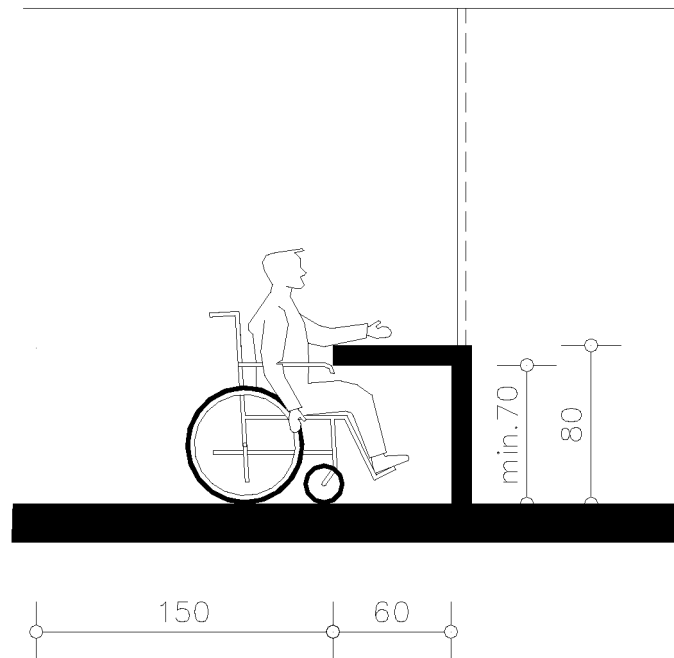
Artikel 28

Dit artikel bepaalt aan welke vereisten vaste inrichtingselementen, bedoeld voor het onthaal van het publiek, zoals een receptie, balie, ... moeten voldoen.

Het bepaalt o.a. dat voor dit element een draairuimte, vrij van obstakels, niveauverschillen of tredes, voorzien moet worden, met een doormeter van minstens 150 cm.

Daarnaast moet dit element een verlaagd deel hebben met een maximale hoogte van 80 cm, m.a.w. ongeveer op de hoogte van het bovenlichaam van de rolstoelgebruiker en waar rolstoelgebruikers met de rolstoel onder kunnen. Hiertoe dient het een opening te hebben onder het verlaagd deel van minstens 70 cm hoog, 90 cm breed en 60 cm diep, wat toelaat om bv. op een comfortabele manier formulieren in te vullen.

De oude wetgeving bepaalde dat loketten maximaal 110 cm hoog mochten zijn. Dit is echter te hoog voor kleine mensen en mensen in een rolstoel. De huidige normen zijn identiek aan deze die gehanteerd worden in Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Artikel 29

Dit artikel bepaalt het aantal plaatsen die voorbehouden moeten worden voor rolstoelgebruikers in binnen- of buitenruimtes met zitplaatsen, die beschouwd kunnen worden als vaste inrichtingselementen, overeenkomstig artikel 99, § 1 van het decreet van 19 mei 1999 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening, voor toeschouwers of toehoorders, zoals schouwspelzalen, auditoria, bioscoopzalen, toeschouwersruimtes, gerechtszalen, voetbalstadia,...

Met name moeten in de eerste schijf van 50 zitplaatsen minstens 2 vrije ruimtes voorbehouden worden en per bijkomende schijf van 50 zitplaatsen, telkens 1 bijkomende voorbehouden plaats. Deze moeten :

- minstens 90 cm breed en 140 cm diep zijn;
- zich bevinden op een vloer zonder niveaoverschillen of hellingen.

Op het toegangspad naar deze plaatsen en eraan grenzend, moet een draairuimte voorzien worden vrij van obstakels, niveaoverschillen of tredes, met een doormeter van minstens 150 cm.

In de oude wetgeving werd enkel bepaald dat minstens 2 % van de zitplaatsen voorbehouden moesten worden. Om er echter voor te zorgen dat de ruimten op zich ook toegankelijk zijn, dienden bijkomende regels toegevoegd voor de verschillende onderdelen.

Artikel 30

Dit artikel bepaalt de minimale ruwbouwmaten voor sanitaire voorzieningen.

Artikel 31

Dit artikel bepaalt in welke gevallen een afwijking kan toegestaan worden op de ruwbouwmaten, bepaald in artikel 30. Een afwijking kan, indien na afwerking van de sanitaire ruimte :

— ter hoogte van de wastafel, de toiletpot en de douchezone een draairuimte voorzien wordt, vrij van obstakels, niveaoverschillen of tredes, met een doormeter van minstens 150 cm. De ruimte onder de wastafel mag meegerekend worden.

— voor wat het toilet betreft :

- voor de toiletpot, na afwerking van de ruimte, een vrije afstand van minstens 120 cm gegarandeerd wordt. Deze afstand is nodig om een persoon in een rolstoel de mogelijkheid te geven zich voor de toiletpot op te stellen om zo de voorwaartse verplaatsing van zijn rolstoel naar de toiletpot te kunnen maken.

- minstens aan één zijde van de toiletpot een zone van minstens 90 cm voorzien wordt waar een rolstoel tussen kan om vervolgens een persoon in een rolstoel toe te laten zich zijwaarts van zijn rolstoel naar de toiletpot te kunnen verplaatsen;

- een vrije doorgang van minstens 90 cm breed gegarandeerd wordt tussen de toiletpot en de wastafel;

- minstens 70 cm afstand gegarandeerd wordt tussen de voorzijde van de toiletpot en de achterliggende wand, zodat een persoon in een rolstoel, die gebruik maakt van de zone naast de toiletpot om op de toiletpot te geraken met het zitvlak van zijn rolstoel ongeveer op dezelfde lijn komt als de zitting van de toiletpot zodat deze op een vlotte manier van zijn rolstoel naar de toiletpot kan schuiven en terug. Wanneer gebruik gemaakt wordt van een hangtoilet waarbij de voorzetwand dadelijk naast het inbouwspoelsysteem stopt, mag deze afstand gemeten worden van de voorzijde van de toiletpot tot tegen de afgewerkte structurele achterwand. Wanneer bij een hangtoilet de voorzetwand niet onmiddellijk naast het inbouwspoelsysteem stopt moet deze afstand gemeten worden van de voorzijde van de toiletpot tot tegen de afgewerkte achterliggende voorzetwand van het inbouwspoelsysteem;

Artikel 32

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 33

Dit artikel bepaalt onder welke voorwaarden een afwijking op de regels van het besluit aangevraagd kan worden. Deze mogelijkheid werd voorzien enerzijds om de architect toe te laten om alternatieve oplossingen uit te werken die een even hoge mate van toegankelijkheid garanderen en om anderzijds te verhinderen dat (vooral in gevallen van verbouwingen) omwille van de bestaande structurele realiteit van een constructie een onevenredige hoge som geïnvesteerd zou moeten worden om aan de vooropgestelde normen te kunnen voldoen. De notie « plaatselijke omstandigheden » kan bovendien ook verwijzen naar de specifieke omstandigheden bij gebouwen die op het vlak van toezicht en controle aan bijzondere eisen moeten voldoen, zoals bijvoorbeeld penitentiaire instellingen of psychiatrische voorzieningen. De vergunningverlenende overheid kan voor de beoordeling over de afwijking beroep doen op een door de Vlaamse Regering erkende instantie, die binnen de dertig dagen het advies dient door te sturen naar de vergunningverlenende instantie.

Voorbeeld :

Drie cafés liggen naast elkaar, met een bereikbare hoofdtoegang langs de voorkant. Aan de achterkant ligt een zeer smal steegje, in privé-eigendom. Enkel via dit zeer smal steegje, dat loopt langs de achterkant van de 3 cafés en dat ook aan de andere kant volledig omsloten is door bebouwing, kan een 4e café bereikt worden. Als nu bv. werken gebeuren aan de inkom van het 4e café, zou overeenkomstig artikel 10 ook dit steegje toegankelijk moeten zijn of in het bijzonder beantwoorden aan de voorwaarden van artikel 16, die onder andere een minimale breedte van 150 cm eisen. In dit geval kan uiteraard een afwijking gevraagd worden.

Ook in de oude wetgeving kon men afwijkingen aanvragen wanneer de plaatselijke omstandigheden of specifieke eisen van technische aard een bijzondere bouwwijze vorderden. Deze werden dan verleend door de 'Ministers of Staatssecretarissen die bevoegd zijn voor ruimtelijke ordening en stedenbouw'. Het verschil met toen is dat thans uitdrukkelijk voorzien is dat de vergunningverlenende instantie gespecialiseerde hulp kan inroepen.

Artikel 34

In afwijking op de normale procedureregels voor de behandeling van een stedenbouwkundige vergunning, wordt in bepaalde gevallen een advies over de toegankelijkheid vereist van een daartoe te erkennen deskundige instantie. Het betreft enerzijds aanvragen voor gebouwen, opgericht voor het gebruik of de uitbating door de overheid of gebruikt/uitgebaat in opdracht van de overheid, waarbij afgeweken wordt van de huidige normen inzake toegankelijkheid. Anderzijds betreft het gebouwen/gebouwencomplexen met een totale publiek toegankelijke oppervlakte van meer dan 7500m² na de werken, ongeacht de hoedanigheid van de aanvrager. Het kan in het laatste geval m.a.w. zowel over een overheidsinitiatief als over een particulier initiatief gaan.

Het betreft enkel die werken uit dat besluit van de Vlaamse Regering, die relevant zijn in het kader van huidig ontwerp van besluit.

Het advies moet binnen de dertig dagen na de aanvraag verstuurd te zijn. Indien deze termijn niet gerespecteerd wordt, kan aan de adviesvereiste voorbijgegaan worden.

Artikel 35

In dit artikel wordt bepaald dat de beoordeling over de toegankelijkheid van aanvragen m.b.t. voorlopig of definitief beschermd monumenten of archeologische monumenten en met betrekking tot percelen die gelegen zijn in voorlopig of definitief beschermd stads- en dorpsgezichten, landschappen, ankerplaatsen of archeologische zones of aanvragen m.b.t. het varend erfgoed, overgelaten wordt aan de entiteit die belast is met taken van beleidsuitvoering inzake onroerend erfgoed. Of m.a.w., in deze gevallen is het – in afwijking van de gewone werkwijze – niet de stedenbouwkundige ambtenaar die de toegankelijkheid dient te beoordelen. Er wordt in casu een afweging gemaakt tussen de vereisten inzake toegankelijkheid enerzijds en de te behouden erfgoedwaarden anderzijds.

Dit kadert in de prerogatieven van de sector Onroerend Erfgoed, zoals zij uitgewerkt zijn in het ontwerpdecreet « tot aanpassing en aanvulling van het ruimtelijke plannings-, vergunningen- en handhavingsbeleid », zoals dat thans is voorgelegd aan het Vlaams Parlement.

Vergunningsaanvragen m.b.t. boven opgesomde goederen worden voor advies voorgelegd aan het Agentschap RO-Vlaanderen. Het advies van dit agentschap geeft zo nodig op bindende wijze aan of het vergunningverlenende bestuursorgaan de machtiging in de zin van artikel 11, § 4, van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten al dan niet mag verlenen. In dat advies wordt voortaan in de gevallen waarin er sprake is van een bouw, herbouw, verbouw of uitbreiding ook een « toegankelijkheidstoets » geïntegreerd, onder de voorwaarden van deze stedenbouwkundige verordening. Juridisch gesproken maakt deze toetsing het voorwerp uit van het advies van het agentschap, en niet van voornoemde machtiging.

Volledigheidshalve moet worden aangestipt dat het ontwerpdecreet « tot aanpassing en aanvulling van het ruimtelijke plannings-, vergunningen- en handhavingsbeleid » voorziet in een specifieke meldingsprocedure voor werken betreffende constructies die géén monument zijn doch gelegen zijn binnen een beschermd stad- of dorpsgezicht. In een aantal gevallen zullen de bij het college van burgemeester en schepenen aangemelde werken niet (meer) worden voorgelegd aan het Agentschap RO-Vlaanderen. Deze « meldingsplichtige » werken zijn echter uitdrukkelijk nooit vergunningsplichtig (5), en worden dus niet gevat door de bepalingen van dit artikel dat immers betrekking heeft op vergunningsaanvragen.

Artikel 36

Het advies, waarvan sprake is in artikel 34 dient aangevraagd en verleend te zijn vooraleer een aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning kan worden ingediend. Bijgevolg dient het Besluit van de Vlaamse Regering van 28 mei 2004 betreffende de dossiersamenstelling van de aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning zo aangepast te worden dat ook dit advies deel dient uit te maken van het dossier.

Ten bate van de architect en bouwheer, alsook ten bate van de vergunningverlenende ambtenaar, zullen checklijsten ter beschikking gesteld worden die de tekst van de verordening zullen begeleiden. Deze checklijsten zullen overzichtelijk en stapsgewijs de concrete normen aangeven die conform de verordening dienen geïmplementeerd te worden. Het gebruik van de checklist zal in eerste instantie vrijblijvend ter beschikking gesteld worden, waarbij er wel kan van uitgegaan worden dat door het toevoegen van de checklist aan het bouwvraagstuk dossier kan voldaan worden aan de verplichte toegankelijkheidsmotivering, zoals vervat in art. 16.2° van het besluit van de Vlaamse regering van 28 mei 2004 betreffende de dossiersamenstelling van de aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning.

Na een periode van 6 maanden, ingaand vanaf de inwerkingtreding van de verordening, zal deze praktijk geëvalueerd worden. Enerzijds zal er nagegaan worden of dit instrument daadwerkelijk gebruikt wordt door de architecten. Anderzijds zal de gebruiksvriendelijkheid van de checklijst nagegaan worden en zal gekeken worden of deze in de praktijk voldoen aan de wensen van de architect en bouwheer.

Artikel 37

In uitvoering van artikel 55, § 1, 2e alinea en artikel 55, § 2, 3e alinea van het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening, worden bestaande provinciale en gemeentelijke verordeningen m.b.t. dezelfde materie automatisch opgeheven. Op deze manier moeten provincies en gemeentes het niet meer zelf doen. Het is immers niet wenselijk dat verschillende regelgeving naast elkaar blijft bestaan.

Artikel 38

Dit artikel bepaalt wanneer het besluit in voege treedt, met name op 1 maart 2010. Het bepaalt tevens dat het niet van toepassing is op aanvragen voor een stedenbouwkundige vergunning, die ingediend zijn voor deze datum.

Artikel 39

Dit artikel bepaalt dat nog een besluit zal opgemaakt worden dat de voorwaarden en de procedure tot erkenning van de instanties, die advies moeten verlenen over de werken, bedoeld in artikel 34. Zolang dit besluit niet opgemaakt is en in werking getreden is, dient de stedenbouwkundige aanvraag voor de werken, waarvan sprake in artikel 34 niet vergezeld te zijn van het advies, waarvan sprake in hetzelfde artikel.

Artikel 40

Wetgevingstechnisch is het aangeraden het besluit van 9 mei 1977, genomen in uitvoering van de wet van 17 juli 1975 betreffende de toegang van gehandicapten tot gebouwen toegankelijk voor het publiek, op te heffen. Uitvoeringsbesluiten immers die gegrond zijn op een rechtsregel die wordt opgeheven (wat de bedoeling is met de wet van 17 juli 1975) en die vervangen wordt door een nieuwe rechtsregel, zijnde huidig besluit, blijven van kracht voor zover ze nog een grondslag vinden in de nieuwe rechtsregel. Om deze mogelijkheid volledig uit te sluiten, wordt het besluit hier opgeheven.

Artikel 41

Dit artikel behoeft geen commentaar.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
K. PEETERS

De viceminister-president van de Vlaamse Regering
en Vlaamse minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening,
D. VAN MECHELEN

De Vlaamse minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen,
K. VAN BREMPT

Nota's

- (1) R.v.St., nr. 130.386, 20 april 2004, www.raadvst-consetat.be.
- (2) R.v.St., gemeente Kluisbergen, nr. 59.999, 11 juni 1996, T. Gem. 1997, 314-319, met noot R. VEKEMAN, « De gemeente en het administratief kort geding – vervolg ».
- (3) B. BOUCKAERT en T. DE WAELE, Ruimtelijke Ordening en Stedenbouw in het Vlaamse Gewest, Brugge, Vanden Broele, 2004, 61 en S. LUST, « Het K.B. van 28 december 1972 betreffende de inrichting en de toepassing van de ontwerp-gewestplannen en de gewestplannen. Een overzicht », T.B.P. 1997, 9, nr. 40.
- (4) R.v.St., n.v. Groeninghe Ververij, nr. 113.331, 5 december 2002, www.raadvst-consetat.be.
- (5) Het gaat om zeer kleine werken, zoals het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige.
Het is die begripsbepaling die hier als grondslag voor de definiëring is overgenomen.

VLAAMSE OVERHEID

**5 JUNI 2009. — Besluit van de Vlaamse Regering
tot vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening betreffende toegankelijkheid**

De Vlaamse Regering,

Gelet op het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie voor Ruimtelijke Ordening, gegeven op 20 mei 2009;

Gelet op het advies van de Inspectie van Financiën, gegeven op 20 januari 2009;

Gelet op het advies van de Raad van State;

Op voorstel van de viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening en van de Vlaamse minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke kansen;

Na beraadslaging,

Besluit :

HOOFDSTUK I. — *Definities*

Artikel 1. In dit besluit wordt verstaan onder :

- 1° buiteninfrastructuur : het totaal van de onroerende voorzieningen in open lucht;
- 2° constructie : een gebouw, een bouwwerk, een vaste inrichting, een verharding, een publiciteitsinrichting of uithangbord, al dan niet bestaande uit duurzame materialen, in de grond ingebouwd, aan de grond bevestigd of op de grond steunend omwille van de stabiliteit, en bestemd om ter plaatse te blijven staan of liggen, ook al kan het goed uit elkaar genomen worden, verplaatst worden, of is het goed volledig ondergronds;
- 3° doucheruimte : vlakke drempelloze ruimtes bestemd voor het douchen, uitgerust met een douchezone en voorzien van een vrije en vlakke draairuimte;
- 4° douchezone : het gedeelte binnen de doucheruimte dat bestemd is voor het douchen met een slipvrij, gelijklopend met de vloer uitgevoerd oppervlak en met een maximale helling van twee procent;
- 5° functie : het feitelijke gebruik van een constructie of een gedeelte daarvan;
- 6° gezondheidsinstelling : een organisatie die erkend is door de Vlaamse Gemeenschap en activiteiten uitoefent op het gebied van zorgverstrekking, de gezondheidsopvoeding en de preventieve gezondheidszorg, vermeld in artikel 5, § 1, I, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen;
- 7° groepswoonbouw : het gemeenschappelijk oprichten van woningen die een gemeenschappelijke werf hebben en fysisch of stedenbouwkundig met elkaar verbonden zijn;

8° handelingen : werkzaamheden, wijzigingen of activiteiten met ruimtelijke implicaties;

9° herbouwen : een constructie volledig afbreken, of méér dan veertig procent van de buitenmuren van een constructie afbreken, en binnen het bestaande bouwvolume van de geheel of gedeeltelijk afgebroken constructie een nieuwe constructie bouwen;

10° kamer : woning waarin één of meer van de volgende voorzieningen ontbreken :

- WC;
- bad of douche;
- kookgelegenheid,

en waarvan de bewoners voor deze voorzieningen afhankelijk zijn van de gemeenschappelijke ruimten in of aansluitend bij het gebouw waarvan de woning deel uitmaakt;

11° kamerwoning : elk gebouw dat bestaat uit één of meer te huur gestelde of verhuurde kamers en gemeenschappelijke ruimtes;

12° meergezinswoning : constructies of delen van constructies, met meer dan twee wooneenheden;

13° onderwijsinstelling : een school, internaat, centrum voor volwassenenonderwijs of voor basiseducatie, centrum voor leerlingenbegeleiding, hogeschool, universiteit of onderzoeksinstituut, die gefinancierd, gesubsidieerd of erkend is door het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming of gefinancierd, gesubsidieerd of erkend is door het Vlaams Ministerie van Wetenschap en Innovatie;

14° publiek toegankelijk : een ruimte die openstaat voor het publiek of bedoeld is voor gemeenschappelijk gebruik, ook al is de toegang beperkt tot een of meer welbepaalde categorieën van personen, evenwel met uitzondering van de ruimtes die enkel toegankelijk zijn voor werknemers alsook van de technische ruimtes en opslagruimtes die niet dienen als archiefruimte alsook de toegangen en deuropeningen, gangen en overlopen en niveaueverschillen die uitsluitend naar die ruimtes leiden;

15° sanitair blok : geheel van sanitaire voorzieningen die bestaat uit een of meer toiletten of uit een of meer douches;

16° strafinrichting : een constructie om gedetineerden in bewaring te stellen of in hechtenis te nemen;

17° studentengemeenschapshuis : elk gebouw of deel van een gebouw dat door een of meer personen integraal wordt gehuurd en (onder)verhuurd aan een of meer studenten;

18° studentenhuus : elk gebouw of deel van een gebouw waarin een of meer kamers te huur worden gesteld of worden verhuurd aan een of meer studenten, met inbegrip van de gemeenschappelijke ruimtes;

19° technische ruimte : ruimte voor het plaatsen van de apparatuur die noodzakelijk is voor het functioneren van een constructie, waaronder in elk geval een meterruimte, een liftmachineruimte of een stookruimte;

20° totale publiek toegankelijke oppervlakte : de som van de voor het publiek toegankelijke oppervlaktes van de binnenruimtes, berekend tussen de binnenzijdes van de buitenmuren, inclusief de oppervlakte die door de binnenmuren zelf wordt ingenomen, van de hele constructie na eventuele werken, inclusief bijgebouwen;

21° transferzone : de vrije ruimte nodig om een zijdelingse of voorwaartse verplaatsing uit te voeren tussen rolstoel enerzijds en toilet, douche of pashokje anderzijds;

22° tussenbordes : een ruimte, vrij van obstakels, niveaueverschillen of tredes, die gebruikers een rustpunt biedt en rolstoelgebruikers bij hellingen toelaat van richting te veranderen;

23° verblijfsaccommodatie : alle gebouwen waar personen, al dan niet om toeristische of professionele redenen, tijdelijk verblijven zonder in de bevolkingsregisters ingeschreven te zijn;

24° verbouwen : aanpassingswerken doorvoeren binnen het bestaande bouwvolume van een constructie waarvan de buitenmuren voor ten minste zestig procent behouden worden;

25° voorbehouden parkeerplaats : parkeerplaats die aangepast is aan en voorbehouden voor personen met een handicap, conform de wegcode (koninklijk besluit van 1 december 1975) en gesignaleerd volgens de bepalingen van bovengenoemde koninklijk besluit en het ministerieel besluit van 1 oktober 1976;

26° vrije en vlakke doorgangsbreedte : een doorgang, gang of toegang, vrij van obstakels, niveaueverschillen of tredes, die gebruikers toelaat zich zonder hinder in en langs constructies, delen van constructies of buiteninfrastructuren te verplaatsen;

27° vrije en vlakke draairuimte : een ruimte, vrij van obstakels, niveaueverschillen of tredes, die minstens, na afwerkings- en vaste inrichtingswerken, een diameter heeft van 150 cm, gemeten buiten het draaivlak van eventuele deuren, poorten of hekjes en die een rolstoelgebruiker kan benutten om van richting te veranderen;

28° welzijnsinstelling : een organisatie die erkend is door de Vlaamse Gemeenschap en die activiteiten uitoefent op het gebied van het gezin, het maatschappelijk welzijn, het onthaal en de integratie van inwijkelingen, de mindervaliden, de bejaarden, de jeugdbescherming en de sociale hulpverlening aan gedetineerden, met het oog op hun sociale reïntegratie, als vermeld in artikel 5, § 1, II, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

HOOFDSTUK II. — Toepassingsgebied

Art. 2. § 1. Dit besluit is van toepassing op het bouwen, herbouwen, verbouwen of uitbreiden van constructies, of delen ervan, die publiek toegankelijk zijn en waarvoor een stedenbouwkundige vergunning vereist is.

§ 2. Dit besluit is niet van toepassing op :

1. technische handelingen zoals opgesomd in artikel 3, 2° tot 14° van het Besluit van de Vlaamse Regering van 23 mei 2003 tot bepaling van de werking en handelingen die vrijgesteld zijn van de medewerking van de architect;

2. vergunningsplichtige handelingen die beperkt blijven tot onderdelen van een constructie waarvoor in dit besluit geen normen worden opgelegd;

3. onverminderd de toepassing van artikel 35, vergunningsplichtige handelingen die worden geadviseerd door de gewestelijke erfgoedambtenaar van het agentschap RO-Vlaanderen van het Vlaams Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed, op grond van een decreetale of reglementaire adviesverplichting voor aanvragen met betrekking tot voorlopig of definitief beschermde monumenten of archeologische monumenten of voor aanvragen met betrekking tot percelen die gelegen zijn in voorlopig of definitief beschermde stads- en dorpsgezichten, landschappen, ankerplaatsen of archeologische zones of voor aanvragen met betrekking tot het varend erfgoed;

4. handelingen aan gebouwen waarbij de totale publiek toegankelijke oppervlakte kleiner is dan 150m². De normen van de artikelen 22 en 23 zijn echter wel van toepassing op de toegangsdeur tot deze gebouwen.

Art. 3. Met uitzondering van handelingen aan gebouwen, als vermeld in artikel 4 en 5 is dit besluit van toepassing bij handelingen waarbij de totale publiek toegankelijke oppervlakte groter is dan 400m², op alle nieuw te bouwen, te herbouwen, te verbouwen of uit te breiden publiek toegankelijke delen van een constructie.

Met uitzondering van handelingen aan gebouwen, als vermeld in artikel 4 en 5 is dit besluit van toepassing bij handelingen waarbij de totale voor het publiek toegankelijke oppervlakte kleiner is dan of gelijk is aan 400m², op :

1° de gelijkvloerse nieuw te bouwen, te herbouwen, te verbouwen of uit te breiden publiek toegankelijke delen van een constructie;

2° de niet-gelijkvloerse nieuw te bouwen, te herbouwen, te verbouwen of uit te breiden publiek toegankelijke delen van een constructie, tenzij een vertrek op een andere verdieping of buiteninfrastructuur eenzelfde functie vervult en voldoet aan de bepalingen van dit besluit.

Art. 4. § 1. Bij handelingen aan gebouwen die bestemd zijn voor toerisme of verblijfsaccommodatie waarbij na de handelingen meer dan tien accommodaties beschikbaar zijn, ongeacht het aantal toeristen dat er gelijktijdig kan verblijven, is dit besluit van toepassing op de nieuw te bouwen, te herbouwen, te verbouwen of uit te breiden gemeenschappelijke delen, met inbegrip van de toegangsdeuren tot elke accommodatie.

§ 2. Bij handelingen aan gebouwen die bestemd zijn voor toerisme of verblijfsaccommodatie waarbij na de handelingen drie tot tien accommodaties of een slaapruijme met een minimale oppervlakte van 60m² beschikbaar zijn, is dit besluit van toepassing op :

1° de gelijkvloerse nieuw te bouwen, te herbouwen, te verbouwen of uit te breiden gemeenschappelijke delen, met inbegrip van de toegangsdeuren tot elke accommodatie;

2° de niet-gelijkvloerse nieuw te bouwen, te herbouwen, te verbouwen of uit te breiden gemeenschappelijke delen, met inbegrip van de toegangsdeuren tot elke accommodatie, tenzij gemeenschappelijke delen op een andere verdieping of buiteninfrastructuur eenzelfde functie vervullen en voldoen aan de bepalingen van dit besluit.

§ 3. Bij handelingen aan gebouwen die bestemd zijn voor toerisme of verblijfsaccommodatie waarbij na de handelingen meer dan tien accommodaties beschikbaar zijn, moet minstens vier procent van elke accommodatievorm waaraan handelingen worden uitgevoerd, met een minimum van één, berekend op het totaal aantal accommodaties van die vorm na de handelingen, eveneens voldoen aan de bepalingen van artikel 22 tot en met 26, 30, 31 en 32.

Als het totale aantal nieuw te bouwen, te herbouwen, te verbouwen of uit te breiden accommodaties van een bepaalde vorm minder bedraagt dan vier procent van het totale aantal accommodaties van die vorm na de handelingen, beperkt deze verplichting zich tot de nieuw te bouwen, te herbouwen, te verbouwen of uit te breiden accommodaties van die bepaalde vorm, in die zin dat de genoemde accommodaties alle moeten voldoen aan de bepalingen van artikel 22 tot en met 26, 30, 31 en 32.

Art. 5. Bij handelingen aan meergezinswoningen en groepswooningbouw, waarbij de constructie na de handelingen toegangsdeuren tot wooneenheden bevat op meer dan twee niveaus en minstens zes wooneenheden bevat, is dit besluit van toepassing op de nieuw te bouwen, te herbouwen, te verbouwen of uit te breiden gemeenschappelijke delen, met inbegrip van de toegangsdeuren tot elke wooneenheid.

Bij handelingen aan kamerwoningen, studentenhuizen en studentengemeenschapshuizen waarbij het gebouw toegangsdeuren tot wooneenheden bevat op meer dan twee niveaus en, na de handelingen, minstens twintig kamers bevat, is dit besluit van toepassing op de nieuw te bouwen, te herbouwen, te verbouwen of uit te breiden gemeenschappelijke delen, met inbegrip van de toegangsdeuren tot elke kamer.

Bij handelingen aan gezondheidsinstellingen, welzijnsinstellingen, internaten die verbonden zijn aan onderwijsinstellingen, internaten die onder de bevoegdheid vallen van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap of strafinrichtingen, waarbij het gebouw toegangsdeuren tot wooneenheden bevat op meer dan twee niveaus en, na de handelingen, minstens twintig kamers bevat, is dit besluit van toepassing op de nieuw te bouwen, te herbouwen, te verbouwen of uit te breiden gemeenschappelijke delen, met inbegrip van de toegangsdeuren tot elke kamer.

Art. 6. In afwijking op artikel 3 is, bij handelingen aan een publiek toegankelijke verbruiksruimte, zijnde een vertrek of deel ervan dat bestemd is voor het verbruik van drank of voedsel, die zich over verschillende niveaus uitstrekt, dit besluit alleen van toepassing op de verbruiksruimte op één niveau, op voorwaarde dat op dit niveau dan ook alle functies aangeboden worden als op de andere niveaus, zelfs indien de totale voor het publiek toegankelijke oppervlakte groter is dan 400 m².

Art. 7. § 1. Bij handelingen aan publiek toegankelijke kleedruimtes of pashokjes, moet minstens vier procent van het totale aantal kleedruimtes of pashokjes na de handelingen aan de bepalingen van artikel 11 en artikel 22 tot en met 26 voldoen. Ongeacht het totale aantal kleedruimtes of pashokjes na de handelingen moet minstens één kleedruimte of pashokje aan de bepalingen van artikel 11 en artikel 22 tot en met 26 voldoen.

§ 2. Bij aparte kleedruimtes of pashokjes, die alleen voor vrouwen of alleen voor mannen bestemd zijn, moet telkens minstens één kleedruimte of pashokje in elke ruimte voldoen aan de bepalingen van artikel 11 en artikel 22 tot en met 26.

Art. 8. § 1. Bij handelingen aan publiek toegankelijke toiletten, moet in elk sanitair blok minstens één toilet voldoen aan de bepalingen van artikel 30, § 1 en artikel 31, 1° en 2°.

§ 2. Bij handelingen aan publiek toegankelijke douches, moet in elk sanitair blok minstens één douche voldoen aan de bepalingen van artikel 30, § 2 en § 3, en artikel 31, 1°, 2° en 3°.

§ 3. Bij aparte toiletten of douches, die alleen voor vrouwen of alleen voor mannen bestemd zijn, moet telkens minstens één toilet of douche in elke ruimte voldoen aan de bepalingen van artikel 30 en 31.

Art. 9. Als de bestaande toegang tot de publiek toegankelijke delen van een constructie niet voldoet aan de bepalingen van artikel 12 en artikel 22 tot en met 25 en er geen handelingen aan die toegang gepland zijn, moet bij uitbreidings- of verbouwwerken een toegang tot de publiek toegankelijke delen van de constructie die voldoet aan de bepalingen in artikel 12 en 22 tot 25 gegarandeerd worden. Als de geplande handelingen niet raken aan de gevel van de constructie of als het onmogelijk is een ontsluiting naar het openbaar domein te realiseren vanuit het deel waaraan handelingen gebeuren, geldt deze verplichting niet.

Art. 10. § 1. Bij handelingen aan de bestaande toegang tot een publiek toegankelijke constructie of tot de publiek toegankelijke delen ervan, en in de gevallen, waarin artikel 9 van toepassing is, is dit besluit ook van toepassing op minstens één toegangspad dat leidt tot de toegang die aan de bepalingen van dit besluit voldoet en dat vertrekt vanaf het openbaar domein, met uitsluiting van die paden, die vallen onder de bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 29 april 1997 houdende vaststelling van een algemene bouwverordening inzake wegen voor voetgangersverkeer.

§ 2. Als de constructie over een eigen parkeergelegenheid beschikt, is dit besluit ook van toepassing op minstens één toegangspad dat vertrekt vanaf de parkeergelegenheid en leidt naar het toegangspad, vermeld in paragraaf 1 of naar de toegang die aan de bepalingen van dit besluit voldoet, met uitsluiting van die paden, die vallen onder de bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 29 april 1997 houdende vaststelling van een algemene bouwverordening inzake wegen voor voetgangersverkeer.

HOOFDSTUK III. — Normbepalingen

Afdeling I. — Algemene bepalingen

Art. 11. Indien een aanvraag valt onder het toepassingsgebied van deze stedenbouwkundige verordening, dan wordt in de stedenbouwkundige vergunning opgelegd dat de normbepalingen van hoofdstuk III dienen te worden nageleefd.

Art. 12. § 1. In alle delen van een constructie waarop dit besluit van toepassing is, moet voor een vrije en vlakke draairuimte worden gezorgd.

§ 2. Met behoud van de toepassing van artikel 22, alinea 1, moet in alle delen van een constructie waarop dit besluit van toepassing is, een vrije doorgangshoogte van minstens 2,30 meter gegarandeerd worden.

Deze verplichting geldt niet als de realisatie ervan tot een constructieprobleem leidt op bovenliggende verdiepingen waar geen werken aan gepland waren.

Art. 13. De looprchting naar de delen van een constructie die de publiek toegankelijke functie vervullen, moet met gids- of geleidelijnen aangeduid worden. Met een geleidelijn wordt een speciaal voor de geleiding van blinden of slechtzienden aangebracht kunstmatig element bedoeld, dat voor blinden en slechtzienden bruikbaar is als oriëntatiepunt of als ononderbroken geleiding bij het lopen. Met een gidslijn wordt een natuurlijk in de ruimte aanwezig element bedoeld dat, hoewel het niet speciaal voor de geleiding van blinden of slechtzienden werd aangebracht, voor blinden en slechtzienden bruikbaar is als oriëntatiepunt of als ononderbroken geleiding bij het lopen.

Afdeling II. — Bepalingen met betrekking tot looppaden naar constructies en naar de daarin gelegen vertrekken

Art. 14. De breedte van een looppad dat zich niet tussen binnenmuren bevindt en dat niet valt onder de bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 29 april 1997 houdende vaststelling van een algemene bouwverordening inzake wegen voor voetgangersverkeer, bedraagt minstens 150 cm.

In afwijking van het eerste lid is een versmalling van een dergelijk looppad toegestaan in de volgende gevallen :

1° bij een versmalling die zich over hoogstens 120 cm uitstrekt : als ter hoogte van die versmalling een doorgang van minstens 90 cm gegarandeerd wordt;

2° bij een versmalling die zich over meer dan 120 cm uitstrekt : als ter hoogte van die versmalling een doorgang van minstens 120 cm gegarandeerd wordt en minstens elke tien meter, alsook aan het begin en het einde van de versmalling voor een vrije en vlakke draairuimte wordt gezorgd.

Art. 15. De breedte van een looppad, gemeten tussen onafgewerkte binnenmuren, bedraagt minstens 175 cm, zodat na de afwerking van de wanden en met inbegrip van de ruimte voor plinten en leuning een vrije en vlakke doorgangsbreedte van minstens 150 cm gegarandeerd wordt.

In de aanvraag kunnen afwijkingen op de ruwbouwmaten worden opgenomen als in het aanvraagdossier gemotiveerd aangetoond wordt dat na de afwerking van de wanden een vrije en vlakke doorgangsbreedte, gemeten tussen de afgewerkte wanden met inbegrip van eventuele leuning en plinten, van minstens 150 cm gegarandeerd wordt.

In afwijking van lid 1 en 2 is een versmalling van een dergelijk looppad toegestaan in de volgende gevallen

1° bij een versmalling die zich over hoogstens 120 cm uitstrekt : als de breedte van het looppad, gemeten tussen de onafgewerkte binnenmuren, minstens 115 cm bedraagt, zodat na afwerking van de wanden en met inbegrip van de ruimte voor plinten steeds een vrije en vlakke doorgangsbreedte van minstens 90 cm gegarandeerd wordt;

2° bij een versmalling die zich over meer dan 120 cm uitstrekt : als de breedte van het looppad, gemeten tussen de onafgewerkte binnenmuren, minstens 145 cm bedraagt, zodat na afwerking van de wanden en met inbegrip van de ruimte voor plinten een vrije en vlakke doorgangsbreedte van minstens 120 cm gegarandeerd wordt. In dit laatste geval moet minstens elke tien meter, alsook aan het begin en het einde van de versmalling, voor een vrije en vlakke draairuimte worden gezorgd.

Art. 16. Een looppad dat zich tussen binnenmuren bevindt, mag niet hellen in de richting dwars op de normale looprchting. Een looppad dat zich niet tussen binnenmuren bevindt, mag slechts hellen in de richting dwars op de normale looprchting om een normale afwatering te verzekeren.

Art. 17. Bij handelingen waarbij brandhaspels, brandblusapparaten of andere uit de wand stekende constructies geïnstalleerd worden, mogen die constructies het ongestoord gebruik van het looppad niet in het gedrang brengen. Hiertoe kunnen die apparaten in een nis ingewerkt worden zodat ze niet buiten het afgewerkte muurvlak uitsteken.

Afdeling III. — Bepalingen met betrekking tot niveaoverschillen

Art. 18. Niveaoverschillen tot en met 18 cm moeten, zowel binnen als buiten, minstens met een helling overbrugd worden, met uitzondering van niveaoverschillen tot twee cm in buitenruimtes of niveaoverschillen tot twee cm bij een overgang tussen binnen- en buitenruimtes.

Niveaoverschillen van meer dan 18 cm moeten overbrugd worden, ofwel met een trap in combinatie met een helling, ofwel met een trap in combinatie met een lift, ofwel met een helling in combinatie met een lift.

In de aanvraag kan een afwijking op de verplichting tot het plaatsen van een lift worden opgenomen als in het aanvraagdossier gemotiveerd aangetoond wordt dat de aanvraag over een gebouw, bestemd voor industrie en ambacht, gaat, dat een of meer ruimtes op de gelijkvloerse verdieping eenzelfde functie hebben als de ruimtes op een andere verdieping die door het ontbreken van de lift ontoegankelijk zijn en dat de totale oppervlakte die door de afwijking ontoegankelijk blijft, beperkt is tot ten hoogste vijftienvijftig procent van de totale publiek toegankelijke oppervlakte.

In de aanvraag kan een afwijking op de verplichting tot het plaatsen van een lift worden opgenomen als in het aanvraagdossier aangetoond wordt dat de aanvraag over een gebouw bestemd voor toerisme of verblijfsaccommodatie gaat en dat het gebouw na de handelingen twee of minder dan twee bouwlagen omvat en na de handelingen tien of minder dan tien accommodaties beschikbaar zijn.

Art. 19. § 1. Het hellingspercentage bedraagt hoogstens :

1° tien procent bij niveaoverschillen tot 10 cm, of in geval van buitenruimtes bij niveaoverschillen van 2 tot en met 10 cm;

2° 8,3 procent bij niveaoverschillen van 10 cm tot 25 cm;

3° 6,25 procent bij niveaoverschillen van 25 cm tot 50 cm;

4° vijf procent bij niveaoverschillen van 50 cm of groter.

§ 2. Een combinatie van hellingen met verschillende hellingspercentages is toegestaan op voorwaarde dat voor een tussenbordes van 150 cm op 150 cm ter hoogte van de overgang gezorgd wordt.

§ 3. Bij hellingen met een hellingspercentage van meer dan vier procent moet zowel bovenaan als onderaan voor een vrije en vlakke draairuimte worden gezorgd.

§ 4. Bij een overbrugging van een niveaoverschil van meer dan 50 cm of een helling van meer dan 10 m met een hellingspercentage van meer dan vier procent, moet voor een tussenbordes van 150 cm op 150 cm gezorgd worden.

§ 5. De breedte van een helling met een hellingspercentage van meer dan vier procent bedraagt minstens 145 cm, zodat na de afwerking van de eventuele wanden en met inbegrip van de ruimte voor eventuele plinten en leuning een vrije en vlakke doorgangsbreedte van minstens 120 cm gegarandeerd wordt.

§ 6. In de aanvraag kunnen afwijkingen worden opgenomen als in het aanvraagdossier gemotiveerd aangetoond wordt dat na de afwerking van de eventuele wanden een vrije en vlakke doorgangsbreedte, gemeten tussen de afgewerkte wanden en met inbegrip van eventuele leuning en plinten, van minstens 120 cm gegarandeerd wordt.

§ 7. Als een helling een niveaoverschil van meer dan 10 cm overbrugt, moet aan de open zijanten van de helling en aan de eventuele tussenborden over de volledige lengte van de helling voor een afrijdbeveiliging van minstens 5 cm hoogte gezorgd worden.

§ 8. Voor en na elke helling moet er ofwel voor een vrije en vlakke draairuimte, ofwel voor een tussenbordes van 150 cm op 150 cm gezorgd worden.

§ 9. Aan de zijanten van een helling die een niveaoverschil van meer dan 25 cm overbrugt, moet aan beide zijden een leuning aangebracht worden, die doorloopt over eventuele tussenborden. Voor het begin en aan het einde van de helling moet de leuning minstens 40 cm horizontaal verderlopen. Als de leuning in het ijl stopt, moet ze worden afgerond naar de grond of naar de wand.

Art. 20. § 1. Over de volledige lengte van de trappen en ter hoogte van eventuele tussenborden moet voor een breedte van minstens 125 cm, gemeten tussen de onafgewerkte binnenmuren, gezorgd worden, zodat na afwerking van de eventuele wanden en tussen de leuning, een vrije en vlakke doorgangsbreedte van minstens 100 cm gegarandeerd wordt.

§ 2. Na ten hoogste 17 treden moet voor een tussenbordes van minstens 100 cm diep gezorgd worden.

§ 3. Alle treden moeten over een zo gelijkvormig mogelijke op- en aantrede beschikken. De aantrede is de horizontale afstand tussen twee opeenvolgende trapneuzen, gelegen op de looplijn van twee opeenvolgende trap treden. De optrede is de verticale afstand tussen de bovenzijde van twee opeenvolgende treden. De optrede mag hoogstens 18 cm meten en de aantrede moet minimaal 23 cm meten. De som van tweemaal de optrede en eenmaal de aantrede van elke trede moet tussen 57 cm en 63 cm bedragen.

§ 4. Aan beide zijden van de trap moet een trapleuning aangebracht worden, die doorloopt ter hoogte van eventuele tussenborden. Voor het begin en aan het einde van de trap moet de trapleuning minstens 40 cm horizontaal verderlopen. Als de leuning in het ijl stopt, moet ze worden afgerond naar de grond of naar de wand.

Art. 21. § 1. Als een lift geïnstalleerd wordt, moet die in een afgesloten koker zitten of moet het om een verticale plateaulift gaan. Liftten in een afgesloten koker moeten minstens liftten zijn van het type 2 zoals omschreven in de EN 81-70.

§ 2. Voor een liftdeur moet een vrije en vlakke draairuimte zijn.

§ 3. Liftten die in een afgesloten koker geplaatst zijn, moeten automatische deuren hebben. De vrije en vlakke doorgangsbreedte van de liftdeur moet minstens 90 cm bedragen.

§ 4. Bij verticale plateauliften moet het hefplateau minstens 100 cm breed en 140 cm diep zijn.

§ 5. Over de volledige lengte van de plateaulift, alsook ter hoogte van de doorgangen van de deuren, moet een vrije en vlakke doorgangsbreedte van minstens 90 cm gegarandeerd worden.

Afdeling IV. — Bepalingen met betrekking tot toegangen en deuropeningen

Art. 22. § 1. Voor toegangen of deuropeningen moet een vrije doorgangshoogte van minstens 2,10 meter gegarandeerd worden.

§ 2. De ruwbouwmaten van toegangen of deuropeningen moeten minstens 105 cm breed zijn, zodat na afwerking een vrije en vlakke doorgangsbreedte van minstens 90 cm gegarandeerd wordt.

Voor wat de ruwbouwmaten betreft van toegangsdeuren als vermeld in artikel 5 alinea 1, 2 en 3 kan een minimale breedte van 100 cm volstaan, mits na afwerking een vrije en vlakke doorgangsbreedte van minstens 85 cm gegarandeerd wordt.

Art. 23. Bij elke draaideur, moet er gezorgd worden voor een alternatieve toegang of deur, die niet draait. Deze verplichting geldt niet bij draaideuren die uitgerust zijn met mechanismen die het gebruik door personen met een beperking garanderen.

Art. 24. Vóór en achter elke toegang of deur waarop dit besluit van toepassing is, moet voor een vrije en vlakke draairuimte worden gezorgd. In geval van gebouwen als vermeld in artikel 5, alinea 1 en 2, mogen de vrije en vlakke draairuimtes, die vóór en achter elke toegang of deur aanwezig moeten zijn, elkaar overlappen.

Het draaivlak van een deur moet vlak zijn.

Bij manueel te bedienen deuren moet de buitenste rand van de vrije en vlakke draairuimte aan de trekzijde van de deur, het draaivlak van de deur raken en moet de buitenste rand van de vrije en vlakke draairuimte aan de duwzijde van de deur, het gesloten deurvlak raken.

Art. 25. Bij een manueel te bedienen deur moet naast de krukzijde voor een vrije en vlakke wand- en vloerbreedte worden gezorgd, met een ruwbouwmaat van minstens 50 cm, zodat na de afwerking een vrije en vlakke wand- en vloerbreedte van minstens 45 cm gegarandeerd wordt.

Art. 26. Deuren die toegang verlenen tot aangepaste sanitaire voorzieningen, kleedruimtes of pashokjes, moeten naar buiten opendraaien.

Afdeling V. — Bepalingen met betrekking tot parkeerplaatsen

Art. 27. Als een constructie beschikt over één tot en met honderd eigen parkeerplaatsen, moet minstens zes procent van het totale aantal parkeerplaatsen, en minstens één parkeerplaats, een aangepaste parkeerplaats zijn. Vanaf vijf tot en met honderd eigen parkeerplaatsen, moeten de aangepaste parkeerplaatsen ook voorbehouden parkeerplaatsen zijn.

Als een constructie beschikt over meer dan honderd eigen parkeerplaatsen, moet bovendien per extra schijf van vijftig parkeerplaatsen, telkens één parkeerplaats een aangepaste en voorbehouden parkeerplaats zijn.

Een aangepaste parkeerplaats voldoet aan de volgende normen :

1° ze bevindt zich zo dicht mogelijk bij de toegankelijke ingang van de constructie of bij de voetgangersuitgang van de parkeervoorziening;

2° bij dwarsparkeren bedraagt de breedte van de aangepaste parkeerplaats minstens 350 cm, bij langsparkeren bedraagt de lengte van de aangepaste parkeerplaats minstens 600 cm en bij schuinparkeren wordt binnen de aangepaste parkeerplaats een rechthoek van minstens 350 cm op minstens 600 cm gegarandeerd;

3° het oppervlak van de aangepaste parkeerplaats helt niet meer dan twee procent.

Om als voorbehouden parkeerplaats in aanmerking te komen, moet een parkeerplaats aan de bepalingen van de derde alinea voldoen en voorbehouden worden conform de wegcode (KB 1.12.1975) en gesignaliseerd worden volgens de bepalingen van het KB van 1.12.1975 en het MB van 1.10.1976.

Afdeling VI. — Bepalingen met betrekking tot vaste inrichtingselementen

Art. 28. Als een vast inrichtingselement met het oog op het onthaal van het publiek of een daarmee gelijkgestelde constructie wordt aangebracht, moet vóór dat element voor een vrije en vlakke draairuimte worden gezorgd.

Aan een element als vermeld in het eerste lid moet een verlaagd gedeelte aangebracht worden. De hoogte tot de bovenzijde van het verlaagde gedeelte bedraagt hoogstens 80 cm. Onder het verlaagde gedeelte moet een opening zijn van minstens 70 cm hoog, minstens 90 cm breed en minstens 60 cm diep.

Art. 29. Bij handelingen aan binnen- of buitenruimtes met vaste inrichtingselementen die dienst doen als zitplaatsen voor toeschouwers of toehoorders, moeten bij de eerste vijftig zitplaatsen minstens twee vrije ruimtes gereserveerd te worden voor rolstoelgebruikers. Elk van die vrije ruimtes moet minstens 90 cm breed en minstens 140 cm diep zijn en moet zich bevinden op een vloer zonder niveaunderschillen of hellingen. Op het toegangspad naar die vrije ruimtes en eraan grenzend moet voor een vrije en vlakke draairuimte worden gezorgd.

Voor elke volgende groep van vijftig zitplaatsen moet voor minstens één extra vrije ruimte als vermeld in het eerste lid gezorgd worden.

Afdeling VII. — Bepalingen met betrekking tot het aangepast karakter van constructies of delen van constructies

Art. 30. De ruwbouwmaten van een aangepast toilet moeten minstens 1,70 meter op 2,25 meter zijn, zodat na de afwerking van de wanden en met inbegrip van de ruimte voor plinten een ruimte van minstens 1,65 meter op 2,20 meter gegarandeerd wordt. Bij die minimale maten moet de deur in de korte zijde aangebracht worden.

De ruwbouwmaten van een aangepaste doucheruimte, al dan niet met wastafel, moeten minstens 2,20 meter op 2,40 meter zijn, zodat na de afwerking van de wanden en met inbegrip van de ruimte voor plinten een ruimte van minstens 2,15 meter op 2,35 meter gegarandeerd wordt. Bij die minimale maten moet de deur in de korte zijde aangebracht worden.

De ruwbouwmaten van een aangepaste sanitaire voorziening met douche en toilet, al dan niet met wastafel, moeten minstens 2,40 meter op 2,45 meter zijn, zodat na de afwerking van de wanden en met inbegrip van de ruimte voor plinten een ruimte van minstens 2,35 meter op 2,40 meter gegarandeerd wordt. Bij die minimale maten moet de deur in de korte zijde aangebracht worden.

Art. 31. In de aanvraag kunnen afwijkingen van de ruwbouwmaten, vermeld in artikel 30, worden opgenomen als in het aanvraagdossier gemotiveerd aangetoond wordt dat na de afwerking van de sanitaire ruimte aan de volgende voorwaarden is voldaan :

1° ter hoogte van de wastafel, de toiletpot en de douchezone is een vrije en vlakke draairuimte. De ruimte onder de aangepaste wastafel mag meegerekend worden voor de bepaling van de vrije en vlakke draairuimte;

2° in een aangepast toilet :

a) moet voor de toiletpot en na de afwerking en inrichting van de ruimte een vrije afstand van minstens 120 cm gegarandeerd zijn;

b) moet minstens aan één zijde van de toiletpot een vrije transferzone van minstens 90 cm zijn;

c) moet de vrije doorgang tussen de toiletpot en de wastafel minstens 90 cm breed zijn;

d) moet de afstand van de voorzijde van de toiletpot tot tegen de achterliggende wand minstens 70 cm bedragen;

e) moet een wastafel aangebracht zijn waaronder een ruimte is van minstens 70 cm hoog, minstens 90 cm breed en minstens 60 cm diep. Als de wastafel in een inwendige hoek is geplaatst, moet de afstand tussen de as van de wastafel en de inwendige hoek minstens 50 cm bedragen;

3° in een aangepaste doucheruimte :

a) moet de vloer van de douchezone drempelloos aansluiten op de vloer van de doucheruimte;

b) mag de vloer van de douchezone hoogstens twee procent hellen;

c) moet het vloeroppervlak van de douchezone na de afwerking van de wanden minstens 120 cm op 120 cm bedragen;

d) moet een douchezitje van minstens 45 cm diep en 40 cm breed aanwezig zijn. Als het douchezitje in een inwendige hoek is geplaatst, moet de afstand tussen de as van het douchezitje en de inwendige hoek minstens 45 cm bedragen;

e) moet aan minstens één zijde van het douchezitje een vrije transferzone van minstens 90 cm zijn;

f) moet aan de voorzijde van het douchezitje een vrije ruimte van minstens 120 cm zijn;

g) moet de douchekraan aangebracht worden op hoogstens 55 cm van de wand waartegen het douchezitje geplaatst is.

Art. 32. Het toilet, de wastafel en de doucheruimte die ter beschikking staan van de gebruiker van een aangepaste kamer of verblijfsaccommodatie, moeten aan de bepalingen van dit hoofdstuk voldoen.

Opdat de accommodatie als aangepast kan worden beschouwd zoals bepaald in artikel 4, moet bij een vakantiewoning, vlakbij de ingang een aangepaste parkeerplaats worden voorzien.

Afdeling VIII. — Bepalingen met betrekking tot afwijkingen en advisering

Art. 33. De vergunningverlenende overheid kan, op gemotiveerd verzoek van de aanvrager, afwijkingen toestaan op de verplichtingen van dit besluit als de plaatselijke omstandigheden of specifieke eisen van technische aard een andere bouwwijze vereisen of als bijzondere nieuwe technieken een evenwaardige toegankelijkheid garanderen. Ze kan hierbij het advies inwinnen van een door de Vlaamse Regering erkende instantie over de toegankelijkheid van de handelingen. Het advies moet steeds binnen dertig dagen na ontvangst van de adviesvraag verstuurd zijn.

Art. 34. § 1. Bij handelingen betreffende constructies, opgericht voor het gebruik of de uitbating door de overheid of in opdracht van de overheid, waarbij afgeweken wordt van de verplichtingen van dit besluit, dient de vergunningsaanvrager het advies in te winnen van een door de Vlaamse Regering erkende instantie over de toegankelijkheid van de handelingen.

Het advies moet steeds binnen dertig dagen na ontvangst van de adviesvraag verstuurd zijn. Wanneer geen advies is verleend binnen die termijn, mag aan de adviesvereiste worden voorbijgegaan.

§ 2. Bij het bouwen van gebouwen of gebouwencomplexen met een totale publiek toegankelijke oppervlakte na de werkzaamheden van ten minste 7500m², of het uitbreiden van dergelijke gebouwen of gebouwencomplexen, als de oppervlakte door die uitbreiding de drempel van 7500m² of een veelvoud ervan overschrijdt, dient de vergunningsaanvrager het advies in te winnen van een door de Vlaamse Regering erkende instantie over de toegankelijkheid van de handelingen. Het advies moet steeds binnen dertig dagen na ontvangst van de adviesvraag verstuurd zijn. Wanneer geen advies is verleend binnen die termijn, mag aan de adviesvereiste worden voorbijgegaan.

Art. 35. Bij vergunningsplichtige werken, die vallen onder de toepassing van artikel 2, § 2, 3°; maakt de entiteit, die door de Vlaamse Regering belast is met taken van beleidsuitvoering inzake onroerend erfgoed, in haar advies een afweging tussen de vereisten inzake toegankelijkheid enerzijds en de te behouden erfgoedwaarden anderzijds.

HOOFDSTUK IV. — Wijzigings-, overgangs- en slotbepalingen

Art. 36. In artikel 16 van het besluit van de Vlaamse Regering van 28 mei 2004 betreffende de dossiersamenstelling van de aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning wordt een 10° toegevoegd, dat luidt als volgt : « 10° Als de aanvraag betrekking heeft op werken vermeld in artikel 34 van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 tot vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening betreffende toegankelijkheid een advies zoals bedoeld in dat artikel of een verklaring dat binnen de voorziene termijn geen advies werd uitgebracht. ».

Art. 37. Bestaande provinciale stedenbouwkundige verordeningen en bestaande gemeentelijke stedenbouwkundige verordeningen met betrekking tot de geregelde aangelegenheid, houden op uitwerking te hebben bij de inwerkingtreding van dit besluit.

Art. 38. Dit besluit treedt in werking op 1 maart 2010. Van de toepassing van dit besluit zijn de aanvragen tot stedenbouwkundige vergunning vrijgesteld die worden ingediend voor 1 maart 2010.

Art. 39. De Vlaamse minister bevoegd voor gelijke kansen bepaalt de voorwaarden en procedure van de erkenning van de instanties die adviezen kunnen uitbrengen conform artikel 34. Artikel 34 en artikel 36 treden in werking op de eerste dag van de derde maand nadat de instanties in kwestie erkend werden.

Art. 40. Het koninklijk besluit van 9 mei 1977 genomen in uitvoering van de wet van 17 juli 1975 betreffende de toegang van gehandicapten tot gebouwen toegankelijk voor het publiek wordt opgeheven.

Art. 41. De Vlaamse minister, bevoegd voor de ruimtelijke ordening en de Vlaamse minister bevoegd voor gelijke kansen zijn, ieder wat hem of haar betreft, belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 5 juni 2009.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
K. PEETERS

De viceminister-president van de Vlaamse Regering
en Vlaamse minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening,
D. VAN MECHELEN

De Vlaamse minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen,
K. VAN BREMPT

TRADUCTION

AUTORITE FLAMANDE

F. 2009 — 3068

[C - 2009/35737]

**5 JUIN 2009. — Arrêté du Gouvernement flamand
fixant un règlement urbanistique flamand relatif à l'accessibilité**

Le Gouvernement flamand,

Vu le décret du 18 mai 1999 portant organisation de l'aménagement du territoire;

Vu l'avis de la Vlaamse Commissie voor Ruimtelijke Ordening (Commission flamande pour l'Aménagement du Territoire), donné le 20 mai 2009;

Vu l'avis de l'Inspection des Finances, donné le 20 janvier 2009;

Vu l'avis du Conseil d'Etat;

Sur la proposition du Vice-ministre Président du Gouvernement flamand et Ministre flamand des Finances et du Budget et de l'Aménagement du territoire et du Ministre flamand de la Mobilité, de l'Economie sociale et de l'Egalité des chances;

Après délibération,

Arrête :

CHAPITRE Ier. — Définitions

Article 1er. Au sens du présent arrêté, il convient d'entendre par :

1° infrastructure extérieure : l'ensemble des équipements immeubles de plein air;

2° construction : un immeuble, une construction, un établissement fixe, un revêtement, une installation publicitaire ou enseigne, composé ou non de matériaux durables, ancré dans le sol ou reposant sur le sol pour des raisons de stabilité, et destiné à rester sur place, même si la construction en question peut être démontée, déplacée ou que le bien se trouve entièrement au sous-sol;

3° espace de douche : des locaux au sol plat, sans seuil d'accès, destinés à prendre des douches, équipés d'une zone de douche et d'une aire de rotation libre et plate;

4° zone de douche : la partie de l'espace de douche destinée à prendre des douches, équipée d'un revêtement anti-dérapant, parallèle au niveau du sol et avec une inclinaison maximale de deux pour cent;

5° fonction : l'usage de fait d'une construction ou d'une partie de celle-ci;

6° établissement de santé : une organisation agréée par la Communauté flamande et exerçant des activités dans le domaine de la prestation de soins, l'éducation à la santé et les soins de santé préventifs, visés à l'article 5, § 1er, I, de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles;

7° construction groupée d'habitations : la construction commune d'habitations ayant un chantier commun et liées entre elles de manière physique ou urbanistique;

8° travaux : travaux, modifications ou activités ayant des implications spatiales;

9° reconstruire : démolir intégralement une construction, ou démolir plus de quarante pour cent des murs extérieurs d'une construction, et ériger une nouvelle construction dans le volume bâti existant de la construction partiellement ou entièrement démolie;

10° chambre : logement où une ou plusieurs des installations suivantes font défaut :

- WC;

- bain ou douche;

- cuisine,

et dont les occupants dépendent pour ces installations de locaux communs dans le bâtiment ou annexés au bâtiment dont le logement fait partie;

11° maison à chambres : tout bâtiment comprenant une ou plusieurs chambres mises en location ou louées ainsi que les espaces communs;

12° habitations plurifamiliales : constructions ou parties de constructions, comptant plus de deux unités de logement;

13° établissement d'enseignement : une école, un internat, un centre d'enseignement pour adultes ou d'éducation de base, un centre d'accompagnement des élèves, une école supérieure, université ou institut de recherche, financé, subventionné ou agréé par le Ministère flamand de l'Enseignement et de la Formation ou financé, subventionné ou agréé par le Ministère flamand de la Science et de l'Innovation;

14° accessible au public : un espace ouvert au public ou destiné à l'usage commun, même si l'accès est limité à une ou certaines catégories de personnes, à l'exception toutefois des espaces qui sont uniquement accessibles au personnel et des locaux techniques et locaux d'entreposage qui ne servent pas d'archives ainsi que des accès et ouvertures de porte, couloirs et passages et rampes qui mènent exclusivement vers ces espaces;

15° bloc sanitaire : ensemble des équipements sanitaires qui se compose d'une ou plusieurs toilettes ou d'une ou plusieurs douches;

16° établissement pénitentiaire : une construction pour mettre en garde à vue ou incarcérer des détenus;

17° maison de communauté d'étudiants : tout bâtiment ou partie de bâtiment qui est intégralement loué par une ou plusieurs personnes et (sous-)loué à un ou plusieurs étudiants;

18° maison d'étudiants : tout bâtiment ou partie de bâtiment dans lequel une ou plusieurs chambres sont mises en location ou qui sont louées à un ou plusieurs étudiants, y compris les espaces communs;

19° local technique : local pour l'emplacement des appareils nécessaires au fonctionnement d'une construction, parmi lesquels en tout cas un local pour les compteurs, un local pour la machine d'ascenseur ou un local de chauffage;

20° superficie globale accessible au public : la somme des superficies accessibles au public des espaces intérieurs, calculées entre les faces intérieurs des murs extérieurs, en ce compris l'espace occupé par les murs intérieurs eux-mêmes, de l'ensemble de la construction après des travaux éventuels, en ce compris les annexes;

21° zone de transfert : l'espace libre nécessaire pour effectuer un déplacement latéral ou en avant entre la chaise roulante d'une part et la toilette, le siège de douche ou la cabine d'essayage d'autre part;

22° palier de repos : un espace, libre d'obstacles, de différences de niveau ou de marches, qui offre un point de repos aux utilisateurs et permet aux occupants de chaises roulantes de changer de direction sur des rampes;

23° accommodation de séjour : tous les immeubles où des personnes résident temporairement, pour des raisons touristiques ou professionnelles ou non, sans être inscrites aux registres de la population;

24° transformer : réaliser des travaux d'adaptation au sein du volume bâti existant d'une construction dont les murs extérieurs sont conservés à raison de soixante pour cent au moins;

25° emplacement de parking réservé : emplacement de parking qui est adapté à et réservé aux personnes handicapées, conformément au code de la route (arrêté royal du 1er décembre 1975) et signalisé conformément aux dispositions de l'arrêté royal précité et de l'arrêté ministériel du 1er octobre;

26° largeur de passage libre et plate : un passage, couloir ou accès, libre d'obstacles, de différences de niveau ou de marches, permettant aux utilisateurs de se déplacer sans entrave au sein et le long de constructions, de parties de construction ou d'infrastructures extérieures;

27° aire de rotation libre et plate : un espace, libre d'obstacles, de différences de niveau ou de marches, qui présente, après les travaux de finition et d'aménagement fixe, un diamètre de 150 cm, mesuré en dehors de la surface de rotation de portes ou grilles éventuelles et qu'un occupant d'une chaise roulante peut utiliser pour changer de direction;

28° établissement de bien-être : une organisation agréée par la Communauté flamande et exerçant des activités dans le domaine de la famille, de l'aide sociale, de l'accueil et de l'intégration d'immigrés, de moins-valides, de personnes âgées, de protection de la jeunesse et de l'aide sociale aux détenus, tels que visés à l'article 5, § 1er, II, de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles.

CHAPITRE II. — *Champ d'application*

Art. 2. § 1er. Le présent arrêté s'applique à la construction, la reconstruction, la transformation ou l'extension de constructions, ou de parties de celles-ci, qui sont accessibles au public et pour lesquelles une autorisation urbanistique est requise.

§ 2. Le présent arrêté ne s'applique pas :

1° à des travaux techniques tels qu'énumérés à l'article 3, 2° à 14° de l'arrêté du Gouvernement flamand du 23 mai 2003 déterminant les travaux et actes exonérés de l'intervention de l'architecte;

2° à des travaux soumis à autorisation qui restent limités à des parties d'une construction pour laquelle le présent arrêté n'impose pas de normes;

3° sans préjudice de l'application de l'article 35, à des travaux soumis à autorisation qui sont conseillés par le fonctionnaire du patrimoine régional de l'agence RO-Vlaanderen du Ministère flamand de l'Aménagement du Territoire, de la Politique du Logement et du Patrimoine immobilier, sur la base d'une obligation d'avis décrétable ou réglementaire pour des demandes portant sur des monuments provisoirement ou définitivement protégés ou des monuments archéologiques ou pour des demandes portant sur des parcelles qui sont situées dans ses sites ruraux ou urbains, paysages, lieux d'ancrage ou zones archéologiques provisoirement ou définitivement protégés, ou pour des demandes portant sur le patrimoine navigant;

4° à des travaux à des immeubles dont la superficie globale accessible au public est inférieure à 150m². Les normes des articles 22 et 23 s'appliquent toutefois à la porte d'accès à ces immeubles.

Art. 3. A l'exception des travaux à des immeubles, tels que visés aux articles 4 et 5, le présent arrêté s'applique effectivement à des travaux pour lesquels la superficie globale accessible au public est supérieure à 400m², à toutes les parties accessible au public d'une construction à construire à neuf, à reconstruire, à transformer ou à étendre.

A l'exception de travaux à des immeubles, tels que visés aux articles 4 et 5, le présent arrêté s'applique effectivement à des travaux dans lesquels la superficie globale accessible au public est inférieure ou égale à 400m², sur :

1° des parties accessibles au public d'une construction à construire à neuf, à reconstruire, à transformer ou à étendre, situées au rez-de-chaussée;

2° des parties accessibles au public d'une construction à construire à neuf, à reconstruire, à transformer ou à étendre, non situées au rez-de-chaussée, à moins qu'un local à un autre étage ou de l'infrastructure extérieure ne remplisse la même fonction et réponde aux dispositions du présent arrêté.

Art. 4. § 1er. Pour des travaux à des immeubles qui sont affectés au tourisme ou à une accommodation de séjour, où plus de dix accommodations sont disponibles après les travaux, quel que soit le nombre de touristes pouvant y résider simultanément, le présent arrêté est d'application aux parties communes à construire à neuf, à reconstruire, à transformer ou à étendre, en ce compris les portes d'accès à chaque accommodation.

§ 2. Lors de travaux à des immeubles qui sont destinés au tourisme ou comme accommodation de séjour, trois à dix accommodations ou un dortoir d'une superficie minimale de 60m² étant disponibles après les travaux, le présent arrêté s'applique :

1° aux parties communes à construire à neuf, à reconstruire, à transformer ou à étendre, au rez-de-chaussée, en ce compris les portes d'accès à chaque accommodation;

2° aux parties communes à construire à neuf, à reconstruire, à transformer ou à étendre non situées au rez-de-chaussée, en ce compris les portes d'accès à chaque accommodation, à moins que les parties communes à un autre étage ou l'infrastructure extérieure ne remplissent la même fonction et répondent aux dispositions du présent arrêté.

§ 3. Lors de travaux à des immeubles qui sont destinés au tourisme ou comme accommodation de séjour, plus de dix accommodations étant disponibles après les travaux, au moins quatre pour cent de chaque forme d'accommodation à laquelle sont effectués des travaux, compte d'un minimum de un, calculé sur le nombre total d'accommodations de cette forme après les travaux, doit également répondre aux dispositions des articles 22 jusqu'à 26, 30, 31 et 32.

Lorsque le nombre total d'accommodations à construire à neuf, à reconstruire, à transformer ou à étendre d'une certaine forme s'élève à moins de quatre pour cent du nombre total d'accommodations de cette forme après les travaux, cette obligation se limite aux accommodations de cette forme à construire à neuf, à reconstruire, à transformer ou à étendre, en ce sens que les accommodations précitées doivent toutes répondre aux dispositions des articles 22 à 26, 30, 31 et 32.

Art. 5. Pour des travaux à des habitations plurifamiliales et constructions groupées d'habitations, la construction comprenant après les travaux des portes d'accès à des unités de logement à plus de deux niveaux et au moins six unités de logement, le présent arrêté s'applique aux parties communes à construire à neuf, à reconstruire, à transformer ou à étendre, en ce compris les portes d'accès à chaque unité de logement.

Pour des travaux à des maisons à chambres, maisons d'étudiants et maisons de communauté d'étudiants, l'immeuble comprenant des portes d'accès à des unités de logement à plus de deux niveaux et, après les travaux, au moins vingt chambres, le présent arrêté s'applique aux parties communes à construire à neuf, à reconstruire, à transformer ou à étendre, en ce compris les portes d'accès à chaque chambre.

Pour des travaux à des établissements de santé, établissements d'aide sociale, internats qui sont rattachés à des établissements d'enseignement, internats qui relèvent de la compétence de la Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap ou établissements pénitentiaires, l'immeuble comprenant des portes d'accès à des unités de logement à plus de deux niveaux et, comprenant après les travaux, au moins vingt chambres, le présent arrêté s'applique aux parties communes à construire à neuf, à reconstruire, à transformer ou à étendre, en ce compris les portes d'accès à chaque chambre.

Art. 6. Par dérogation à l'article 3, en cas de travaux à un espace de consommation accessible au public, à savoir : un local ou une partie de local qui est destiné à la consommation de boissons ou d'aliments, qui se répartit sur plusieurs niveaux, le présent arrêté s'applique uniquement à l'espace de consommation à un seul niveau, à condition qu'à ce niveau soient également proposées toutes les fonctions que sur les autres niveaux, même si la superficie globale accessible au public dépasse 400 m².

Art. 7. § 1er. Lors de travaux à des vestiaires ou cabines d'essayage accessibles au public, il faut qu'au moins quatre pour cent du nombre total de vestiaires ou de cabines d'essayage répondent après les travaux aux dispositions de l'article 11 et des articles 22 à 26. Quel que soit le nombre de total de vestiaires ou de cabines d'essayages après les travaux, au moins un vestiaire ou une cabine d'essayage doit répondre aux dispositions de l'article 11 et des articles 22 à 26.

§ 2. En cas de vestiaires ou de cabines d'essayage séparés, destinés exclusivement aux femmes ou aux hommes, au moins un vestiaire ou une cabine d'essayage dans chaque local doit répondre aux dispositions de l'article 11 et des articles 22 à 26.

Art. 8. § 1er. En cas de travaux à des toilettes accessibles au public, au moins une toilette dans chaque bloc sanitaire doit répondre aux dispositions de l'article 30, § 1er et de l'article 31, 1° et 2°.

§ 2. En cas de travaux à des douches accessibles au public, chaque bloc sanitaire doit comprendre au moins une douche qui répond aux dispositions de l'article 30, § 2 et § 3, et de l'article 31, 1°, 2° et 3°.

§ 3. En cas de toilettes ou de douches séparées, qui sont réservées exclusivement aux femmes ou exclusivement aux hommes, au moins une toilette ou une douche de chaque espace doit répondre aux dispositions des articles 30 et 31.

Art. 9. Lorsque l'accès existant aux parties accessibles au public d'une construction ne répond pas aux dispositions de l'article 12 et des articles 22 à 25 et qu'il n'y a pas de travaux planifiés à cet accès, il faut garantir lors de travaux d'extension ou de transformation un accès aux parties de la construction accessibles au public, qui répond aux dispositions de l'article 12 et des articles 22 à 25. Lorsque les travaux planifiés ne touchent pas à la façade de la construction ou qu'il est impossible de réaliser un désenclavement vers le domaine public à partir de la partie où sont effectués des travaux, cette obligation n'est pas d'application.

Art. 10. § 1er. En cas de travaux à l'accès existant à une construction accessible au public ou aux parties de la construction accessibles au public, et dans les cas où l'article 9 est d'application, le présent arrêté s'applique également à au moins une voie d'accès qui mène vers l'accès qui répond aux dispositions du présent arrêté et qui part du domaine public, à l'exclusion des sentiers qui relèvent des dispositions de l'arrêté du Gouvernement flamand du 29 avril 1997 fixant un règlement général sur la bâtisse en matière de chemins destinés à la circulation de piétons.

§ 2. Lorsque la construction dispose de son propre parking, le présent arrêté s'applique également à au moins une voie d'accès qui part de ce parking et mène vers la voie d'accès visée au paragraphe 1er ou vers l'accès qui répond aux dispositions du présent arrêté, à l'exclusion des chemins qui relèvent des dispositions de l'arrêté du Gouvernement flamand du 29 avril 1997 fixant un règlement général sur la bâtisse en matière de chemins destinés à la circulation de piétons.

CHAPITRE III. — *Dispositions normatives**Section Ire. — Dispositions générales*

Art. 11. Lorsqu'une demande relève du champ d'application de cette autorisation urbanistique, celle-ci stipulera que les dispositions normatives du chapitre III doivent être respectées.

Art. 12. § 1er. Dans toutes les parties d'une construction qui relèvent de l'application du présent arrêté, il convient de veiller à une aire de rotation libre et plate.

§ 2. Sans préjudice de l'article 22, premier alinéa, il faut garantir dans toutes les parties d'une construction qui relèvent de l'application du présent arrêté, une hauteur de passage libre de 2,30 mètres au moins.

Cette obligation ne s'applique pas si la réalisation dudit passage crée un problème de construction aux étages supérieurs auxquels il n'y avait pas de travaux planifiés.

Art. 13. La direction de marche vers les parties d'une construction qui remplissent la fonction accessible au public, doit être indiquée par des lignes de marche et lignes guide. Il convient d'entendre par ligne guide un élément artificiel aménagé spécialement pour le guidage d'aveugles ou de malvoyants, qui peut leur servir de repère ou comme guide ininterrompu pendant la marche. Il convient d'entendre par ligne de marche, un élément naturellement présent dans l'espace qui, tout en n'ayant pas été spécialement apposé pour le guidage d'aveugles ou de malvoyants, peut leur servir comme repère ou comme guidage ininterrompu pendant la marche.

Section II. — Dispositions relatives aux chemins pour piétons menant vers les constructions et les locaux situés à l'intérieur de celles-ci

Art. 14. La largeur d'un chemin pour piétons qui ne se trouve pas entre les murs intérieurs et qui ne relève pas des dispositions de l'arrêté du Gouvernement flamand du 29 avril 1997 fixant un règlement général sur la bâtisse en matière de chemins destinés à la circulation de piétons, est de 150 cm au moins.

Par dérogation à l'alinéa premier, un rétrécissement d'un tel chemin pour piétons est autorisé dans les cas suivants :

1° en cas de rétrécissements qui s'étendent sur 120 cm au maximum : lorsqu'un passage de 90 cm au moins est garanti à hauteur de ce rétrécissement;

2° pour un rétrécissement qui s'étend sur plus de 120 cm : lorsqu'un passage de 120 cm au moins est garanti à hauteur de ce rétrécissement et qu'au moins tous les dix mètres, ainsi qu'au début et à la fin du rétrécissement, on veille à une aire de rotation libre et plate.

Art. 15. La largeur d'un chemin pour piétons, mesurée entre les murs intérieurs inachevés, est de 175 cm au moins, de sorte qu'après la finition des cloisons et en ce compris l'espace pour les plinthes et mains courantes, une largeur de passage libre et plate d'au moins 150 cm est garantie.

La demande peut comporter des dérogations aux dimensions de gros œuvre dans la mesure où le dossier de demande démontre de manière motivée qu'après la finition des cloisons, une largeur de passage libre et plate, mesurée entre les cloisons finies en ce compris les éventuelles mains courantes et plinthes, d'au moins 150 cm soit garantie.

Par dérogation aux alinéas 1er et 2, un rétrécissement d'un tel chemin pour piétons est autorisé dans les cas suivants

1° en cas de rétrécissements qui s'étendent sur 120 cm au maximum : lorsque la largeur du chemin, mesurée entre les murs intérieurs inachevés est de 115 cm au moins, de sorte qu'après la finition des cloisons et en ce compris l'espace pour les plinthes, on puisse toujours garantir une largeur de passage libre et plate de 90 cm au moins;

2° pour un rétrécissement qui s'étend sur plus de 120 cm : lorsque la largeur du chemin pour piétons, mesurée entre les murs intérieurs inachevés, est de 145 cm au moins, de sorte qu'après la finition des cloisons et en ce compris l'espace pour les plinthes, une largeur de passage libre et plate de 120 cm au moins est garanti. Dans ce dernier cas, il convient de garantir une aire de rotation libre et plate tous les dix mètres au moins, ainsi qu'au début et à la fin du rétrécissement.

Art. 16. Un chemin pour piétons qui se situe entre des murs intérieurs, ne peut pas présenter d'inclinaison dans le sens perpendiculaire à la direction de la marche normale. Un chemin pour piétons qui ne se trouve pas entre les murs intérieurs ne peut s'incliner dans le sens perpendiculaire à la direction normale de la marche que pour assurer une évacuation normale des eaux.

Art. 17. Lors de travaux prévoyant l'installation de boyaux d'incendie, d'extincteurs ou d'autres équipements en saillie sur les cloisons, ces constructions ne peuvent entraver l'usage ininterrompu du chemin pour piétons. A cette fin, ces appareils peuvent être encastrés dans des niches de sorte qu'ils ne sortent pas de la surface de mur après finition.

Section III. — Dispositions relatives aux différences de niveau

Art. 18. Des différences de niveau jusqu'à 18 cm inclus doivent, tant à l'extérieur qu'à l'intérieur, être comblées par au moins une rampe, à l'exception de différences de niveau jusqu'à deux cm dans les espaces extérieurs ou des différences de niveau jusqu'à deux cm lors d'un passage entre espaces intérieurs et espaces extérieurs.

Des différences de niveau de plus de 18 cm doivent être comblées, soit par un escalier en combinaison avec une rampe, soit un escalier en combinaison avec un ascenseur, soit une rampe en combinaison avec un ascenseur.

La demande peut reprendre une dérogation à l'obligation d'installer un ascenseur lorsque le dossier de demande démontre de manière motivée que la demande porte sur un immeuble destiné à l'industrie ou à l'artisanat, qu'un ou plusieurs locaux au rez-de-chaussée ont une même fonction que les locaux qui se trouvent à un autre étage et qui sont inaccessibles faute d'ascenseur et que la superficie globale restant inaccessible suite à cette dérogation, se limite à vingt-cinq pour cent maximum de la superficie globale accessible au public.

La demande peut reprendre une dérogation à l'obligation d'installer un ascenseur lorsque le dossier de demande démontre que la demande porte sur un immeuble destiné au tourisme ou comme accommodation de séjour et que l'immeuble comprend après les travaux deux ou moins de couches de construction et qu'après les travaux, dix ou moins de dix accommodations sont disponibles.

Art. 19. § 1er. Le pourcentage d'inclinaison s'élève au maximum :

1° à dix pour cent pour des différences de niveau jusqu'à 10 cm, ou en cas d'espaces extérieurs, pour des différences de niveau de 2 à 10 cm inclus;

2° à 8,3 pour cent pour des différences de niveau de 10 cm à 25 cm;

3° 6,25 pour cent pour des différences de niveau de 25 cm à 50 cm;

4° cinq pour cent pour des différences de niveau de 50 cm ou plus.

§ 2. Une combinaison de rampes avec différents pourcentages d'inclinaison est autorisée à condition de veiller à un palier de repos de 150 cm sur 150 cm à hauteur de la transition.

§ 3. En cas de rampes avec un pourcentage d'inclinaison de plus de quatre pour cent, il convient de veiller tant en haut qu'en bas à une aire de rotation libre et plate.

§ 4. Lorsqu'il s'agit de passer une différence de niveau de plus de 50 cm ou une pente de plus de 10 m avec un pourcentage d'inclinaison de plus de quatre pour cent, il convient de veiller à un palier de repos de 150 cm sur 150 cm.

§ 5. La largeur d'une rampe avec un pourcentage d'inclinaison de plus de quatre pour cent s'élève à 145 cm au moins, de sorte qu'après la finition des cloisons éventuelles et en ce compris l'espace pour les plinthes et mains courantes éventuelles, une largeur de passage libre et plate de 120 cm au moins soit garantie.

§ 6. La demande peut reprendre des dérogations lorsqu'il est démontré de manière motivée dans le dossier de demande qu'après la finition des cloisons éventuelles, une largeur de passage libre et plate, mesurée entre les cloisons finies et en ce compris les éventuels mains courantes et plinthes, de 120 cm au moins est garantie.

§ 7. Lorsqu'une rampe passe une différence de niveau de plus de 10 cm, il convient de veiller à des chasse-roues d'une hauteur minimale de 5 cm sur toute la longueur de la rampe.

§ 8. Avant et après chaque rampe, il faut veiller soit à une aire de rotation libre et plate, soit un palier de repos de 150 cm sur 150 cm.

§ 9. Des deux côtés d'une rampe qui passe une différence de niveau de plus de 25 cm, il faut aménager une main courante, qui continue sur les éventuels paliers de repos. Avant le début et à la fin de la rampe, la main courante doit continuer en horizontale sur 40 cm minimum. Si la main courante termine dans le vide, elle doit être inclinée vers le sol ou vers le mur.

Art. 20. § 1er. Sur toute la longueur des escaliers et à hauteur des paliers de repos éventuels, il convient de veiller sur une largeur de 125 cm au moins, mesurée entre les murs intérieurs inachevés, à ce qu'après la finition des cloisons éventuelles et entre les mains courantes, une largeur de passage libre et plate de 100 cm au moins soit garantie.

§ 2. Après un maximum de 17 marches, il faut veiller à un palier de repos de 100 cm de profondeur au moins.

§ 3. Toutes les marches doivent être les plus uniformes possibles (hauteur/giron). Le giron est la distance horizontale entre deux contremarches successives, situées dans la ligne de marche de deux marches successives. La hauteur est la distance verticale entre le haut de deux marches successives. La hauteur doit être de 18 cm maximum et le giron doit être de 23 cm minimum. La somme de deux fois la hauteur et une fois le giron de chaque marche doit se situer entre 57 cm et 63 cm.

§ 4. Des deux côtés de l'escalier, il convient d'aménager une main courante, qui continue à hauteur des éventuels paliers de repos. Avant le début et à la fin de la rampe, la main courante doit continuer en horizontale sur 40 cm minimum. Si la main courante termine dans le vide, elle doit être inclinée vers le sol ou vers le mur.

Art. 21. § 1er. Lorsqu'un ascenseur est installé, celui-ci doit se trouver dans une cage séparée, ou bien il doit s'agir d'une plateforme élévatrice verticale. Les ascenseurs dans une cage séparée doivent au moins être des ascenseurs du type 2 tels que décrits dans l'EN 81-70.

§ 2. Devant la porte d'ascenseur doit se trouver une aire de rotation libre et plate.

§ 3. Les ascenseurs qui sont montés dans une cage séparée, doivent être munis de portes automatiques. La largeur de passage libre et plate de la porte d'ascenseurs doit être de 90 cm au moins.

§ 4. Pour des plateformes élévatrices verticales, le plateau élévateur doit avoir au moins 100 cm de large et 140 cm de profond.

§ 5. Sur toute la longueur de la plateforme élévatrice, ainsi qu'à hauteur des passages des portes, il convient de garantir une largeur de passage libre et plate d'au moins 90 cm.

Section IV. — Dispositions relatives aux accès et aux ouvertures de porte

Art. 22. § 1er. Pour les accès ou les ouvertures de porte, il faut garantir au moins une hauteur de passage libre de 2,10 mètres.

§ 2. Les dimensions en gros œuvre d'accès ou d'ouvertures de portes doivent avoir une largeur de 105 cm au moins, de sorte à garantir après la finition une largeur de passage libre et plate de 90 cm au moins.

Pour ce qui concerne les dimensions en gros œuvre de portes d'accès telles que visées à l'article 5, alinéas 1, 2 et 3, une largeur minimale de 100 cm peut suffire, à condition de garantir après finition une largeur de passage libre et plate de 85 cm au moins.

Art. 23. Pour chaque porte pivotante, il faut veiller à un accès alternatif ou une porte alternative, qui ne sont pas pivotants. Cette obligation ne s'applique pas pour des portes pivotantes qui sont équipées de mécanismes garantissant l'utilisation par des personnes handicapées.

Art. 24. Devant et après chaque accès ou porte relevant du champ d'application du présent arrêté, il convient de garantir une aire de rotation libre et plate. Dans le cas d'immeubles tels que visés à l'article 5, alinéas 1 et 2, les aires de rotation libres et plates, qui doivent être présentes devant et après chaque accès ou porte, doivent se chevaucher.

L'aire de rotation d'une porte doit présenter une surface lisse.

Pour des portes à commande manuelle, le bord extérieur de l'aire de rotation libre et plate du côté où l'on tire la porte, doit toucher l'aire de rotation de la porte et le bord extérieur de l'aire de rotation libre et plate du côté où l'on pousse la porte, doit toucher le battant fermé.

Art. 25. Pour une porte à commande manuelle, il convient de veiller du côté du levier, à une largeur au mur et au sol libre et plate, présentant une dimension de gros œuvre de 50 cm au moins, de sorte à garantir après la finition une largeur au mur et au sol libre et plate de 45 cm au moins.

Art. 26. Les portes qui donnent accès aux équipements sanitaires, vestiaires ou cabines d'essayage adaptés doivent ouvrir vers l'extérieur.

Section V. — Dispositions relatives aux emplacements de parking

Art. 27. Lorsqu'une construction dispose d'un jusqu'à cent emplacements de parking propres, au moins six pour cent du nombre total d'emplacements, et au moins un emplacement, doivent être adaptés. Pour cinq jusqu'à cent emplacements propres, les emplacements de parking adaptés doivent aussi être des places réservées.

Lorsqu'une construction dispose de plus de cent emplacements de parking propres, il convient en outre de prévoir par tranche supplémentaire de cinquante emplacements, chaque fois un emplacement adapté et réservé.

Un emplacement de parking adapté répond aux normes suivantes :

- 1° il se trouve le plus près possible de l'entrée accessible de la construction ou de la sortie pour piétons du parking;
- 2° en cas de stationnement en oblique, la largeur de l'emplacement de parking adapté est de 350 cm au moins, en cas de stationnement parallèle à la route, la longueur de l'emplacement de parking adapté est de 600 cm au moins et en cas de stationnement en biais, on garantit dans l'emplacement adapté un rectangle d'au moins 350 cm sur 600 cm;
- 3° la superficie de l'emplacement de parking adapté présente un dénivellement maximum de deux pour cent.

Pour entrer en ligne de compte comme emplacement de parking réservé, un emplacement de parking doit satisfaire aux dispositions de l'alinéa trois et être réservé conformément au code de la route (AR 1.12.1975) et être signalisé conformément aux dispositions de l'AR du 1.12.1975 et de l'AM du 1.10.1976.

Section VI. — Dispositions relatives aux éléments d'aménagement fixes

Art. 28. Lorsqu'un élément d'aménagement fixe est apposé en vue de l'accueil du public ou une construction y assimilée, il convient de veiller devant cet élément à une aire de rotation libre et plate.

Il convient d'aménager une partie abaissée devant un élément tel que visé à l'alinéa premier. La hauteur jusqu'à la face supérieure de la partie abaissée est de 80 cm au maximum. Sous la partie abaissée il convient de prévoir une ouverture avec une hauteur minimale de 70 cm, une largeur minimale de 90 cm et une profondeur de 60 cm au moins.

Art. 29. Lors de travaux à des espaces intérieurs ou extérieurs avec des éléments d'aménagement fixes qui servent de places assises pour des spectateurs ou auditeurs, il faut réserver sur les cinquante premières places assises au moins deux espaces libres pour les utilisateurs de chaises roulantes. Chacun de ces espaces libres doit présenter une largeur de 90 cm au moins et une profondeur de 140 cm au moins et doit se trouver sur un sol sans différences de niveaux ou pentes. Sur le chemin d'accès vers ces espaces libres et dans l'espace contigu, il faut prévoir une aire de rotation libre et plate.

Pour chaque groupe suivant de cinquante places assises, il faut veiller à au moins un espace libre supplémentaire tel que visé à l'alinéa premier.

Section VII. — Dispositions relatives au caractère adapté de constructions ou de parties de constructions

Art. 30. Les dimensions de gros œuvre d'une toilette adaptée doivent être au moins de 1,70 mètres sur 2,25 mètres, de sorte qu'après la finition des cloisons et en ce compris les plinthes, un espace d'au moins 1,65 mètre sur 2,20 mètres soit garanti. Pour ces dimensions minimales, la porte doit être encastrée sur la paroi courte.

Les dimensions de gros œuvre d'un espace de douche adapté, avec évier ou pas, doivent être au moins de 2,20 mètres sur 2,40 mètres, de sorte qu'après la finition des parois et en ce compris l'espace pour les plinthes, un espace minimal de 2,15 mètres sur 2,35 mètres soit garanti. Pour ces dimensions minimales, la porte doit être encastrée sur la paroi courte.

Les dimensions de gros œuvre d'un équipement sanitaire adapté avec douche et toilette, avec ou sans évier, doivent être au moins de 2,40 mètres sur 2,45 mètres, de sorte qu'après la finition des cloisons et en ce compris l'espace pour les plinthes un espace minimal de 2,35 mètres sur 2,40 mètres soit garanti. Pour ces dimensions minimales, la porte doit être encastrée sur la paroi courte.

Art. 31. La demande peut reprendre des dérogations aux dimensions de gros œuvre, visées à l'article 30, dans la mesure où le dossier de demande démontre de manière motivée qu'après la finition de l'espace sanitaire, les conditions suivantes sont remplies :

1° à hauteur de l'évier, de la toilette et de la zone de douche, il y a une aire de rotation libre et plate. L'espace sous l'évier adapté peut être pris en compte pour déterminer l'aire de rotation libre et plate;

2° dans une toilette adaptée :

a) il faut garantir devant la cuvette et après la finition et l'aménagement du local, une distance libre de 120 cm au moins;

b) il faut d'au moins un côté de la cuvette une zone de transfert libre de 90 cm au moins;

c) il faut entre la cuvette et l'évier un passage libre d'une largeur de 90 cm au moins;

d) la distance de l'avant de la cuvette jusqu'à la cloison située derrière doit être de 70 cm au moins;

e) il faut aménager un évier sous lequel se trouve un espace d'au moins de 70 cm de haut, 90 cm de large et 60 cm en profondeur. Lorsque l'évier est monté dans un coin intérieur, la distance entre l'axe du l'évier et le coin intérieur doit être de 50 cm au moins;

3° dans un espace de douche adapté :

a) le sol de la zone de douche doit connecter sans seuil avec le sol de l'espace de douche;

b) le sol de la zone de douche peut présenter une inclinaison maximale de deux pour cent;

c) la superficie au sol de la zone de douche doit être, après la finition des cloisons, de 120 cm sur 120 cm au moins;

d) un siège douche d'une profondeur minimale de 45 cm et d'une largeur minimale de 40 cm doit être présent. Lorsque le siège douche est installé dans un coin intérieur, la distance entre l'axe du siège douche et le coin intérieur doit être de 45 cm au moins;

e) d'au moins un côté du siège douche il faut une zone de transfert libre d'au moins 90 cm;

f) à l'avant du siège douche il faut un espace libre d'au moins 120 cm;

g) le robinet de douche doit être apposé à une hauteur maximale de 55 cm de la paroi contre laquelle est monté le siège douche.

Art. 32. La toilette, l'évier et l'espace de douche qui sont à disposition de l'utilisateur d'une chambre ou d'une accommodation de séjour adapté, doivent répondre aux dispositions du présent chapitre.

Pour que l'accommodation puisse être considérée comme adaptée conformément aux dispositions de l'article 4, il convient de prévoir près de l'entrée d'une maison de vacances un emplacement de parking adapté.

Section VIII. Dispositions relatives aux dérogations et avis

Art. 33. L'autorité délivrant l'autorisation peut, sur demande motivée du demandeur, accorder des dérogations aux obligations du présent arrêté lorsque les circonstances locales ou des exigences spécifiques de nature technique requièrent un autre mode de construction ou que de nouvelles techniques spécifiques garantissent une accessibilité équivalente. Elle peut à ce sujet solliciter l'avis d'une instance agréée par le Gouvernement flamand, concernant l'accessibilité. L'avis doit toujours être envoyé dans les trente jours suivant la réception de la demande d'avis.

Art. 34. § 1er. Lors de travaux portant sur des constructions, érigées pour l'utilisation ou l'exploitation par l'autorité publique ou pour le compte de celle-ci, où il est dérogé aux obligations prescrites dans le présent arrêté, le demandeur de l'autorisation doit solliciter l'avis d'une instance agréée par le Gouvernement flamand concernant l'accessibilité des constructions.

L'avis doit toujours être envoyé dans les trente jours suivant la réception de la demande d'avis. Faute d'avis dans ce délai, l'obligation de demande d'avis peut être ignorée.

§ 2. Lors de la construction d'immeubles ou de complexes d'immeubles avec une superficie globale accessible au public après les travaux d'au moins 7500m², ou l'extension de tels immeubles ou complexes d'immeubles, lorsque la superficie dépasse suite à cette extension le seuil de 7500m² ou un multiple de ce chiffre, le demandeur de l'autorisation doit solliciter l'avis d'une instance agréée par le Gouvernement flamand concernant l'accessibilité des constructions. L'avis doit toujours être envoyé dans les trente jours suivant la réception de la demande d'avis. Faute d'avis dans ce délai, l'obligation de demande d'avis peut être ignorée.

Art. 35. Pour des travaux soumis à autorisation, qui relèvent de l'application de l'article 2, § 2, 3°, l'entité, chargée par le Gouvernement flamand, de missions d'exécution politique en matière de patrimoine immobilier, fera dans son avis une pondération entre les exigences en matière d'accessibilité d'une part, et les valeurs patrimoniales à conserver d'autre part.

CHAPITRE IV. — Dispositions modificatives, transitoires et finales

Art. 36. A l'article 16 de l'arrêté du Gouvernement flamand du 28 mai 2004 relatif à la composition du dossier de demande d'une autorisation urbanistique, un point 10° est ajouté, libellé comme suit : « 10° Lorsque la demande porte sur des travaux tels que visés à l'article 34 de l'arrêté du Gouvernement flamand du 5 juin 2009 fixant un règlement urbanistique flamand relatif à l'accessibilité, un avis tel que visé audit article ou une déclaration attestant qu'aucun avis n'a été émis dans le délai prévu. ».

Art. 37. Les règlements urbanistiques provinciaux existants et les règlements urbanistiques communaux existants qui portent sur la matière régie, cessent de produire leurs effets à la date d'entrée en vigueur du présent arrêté.

Art. 38. Le présent arrêté entre en vigueur le 1er mars 2010. Sont exemptées de l'application du présent arrêté, les demandes d'autorisation urbanistique introduites avant le 1er mars 2010.

Art. 39. Le Ministre flamand ayant l'égalité des chances dans ses attributions, détermine les conditions et la procédure d'agrément des instances pouvant émettre des avis conformément à l'article 34. Les articles 34 et 36 entrent en vigueur le premier jour du troisième mois suivant l'agrément des instances en question.

Art. 40. L'arrêté royal du 9 mai 1977 pris en exécution de la loi du 17 juillet 1975 relative à l'accès des handicapés aux bâtiments accessibles au public, est abrogé.

Art. 41. Le Ministre flamand, ayant l'aménagement du territoire dans ses attributions, et le Ministre flamand ayant l'égalité des chances dans ses attributions, sont, chacun pour ce qui le concerne, chargés de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, le 5 juin 2009.

Le Ministre-Président du Gouvernement flamand,
K. PEETERS

Le Vice-Ministre Président du Gouvernement flamand
et Ministre flamand des Finances et du Budget et de l'Aménagement du Territoire,
D. VAN MECHELEN

Le Ministre flamand de la Mobilité, de l'Economie sociale et de l'Egalité des chances,
K. VAN BREMPT